

Univerzita Hradec Králové
Fakulta informatiky a managementu
Katedra rekreologie a cestovního ruchu

**Předpoklady cestovního ruchu ve věnných městech
českých královen – Chrudim**

Bakalářská práce

Autor: Gabriela Pokorná

Studijní obor: Management cestovního ruchu

Vedoucí práce: RNDr. Mgr. Tomáš Burda, Ph.D.

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci zpracovala samostatně a s použitím uvedené literatury.

V Hradci Králové dne 29. dubna 2022

Gabriela Pokorná

Poděkování

Touto cestou bych ráda poděkovala vedoucímu práce RNDr. Mgr. Tomáši Burdovi, Ph.D. za metodické vedení a odborné rady. Dále děkuji respondentům za ochotu a pečlivé vyplnění dotazníku. V neposlední řadě děkuji za podporu rodině a přátelům.

Anotace

Bakalářská práce se věnuje předpokladům cestovního ruchu ve věnných městech českých královen, konkrétně na příkladu města Chrudim. Hlavním cílem práce je rozbor atraktivity města z hlediska cestovního ruchu a zhodnocení dosavadního využívání tohoto potenciálu plynoucího z historického statutu. Teoretická část je zaměřena na definování teoretických východisek týkajících se daného tématu. Jsou zde představena všechna věnná města, jejich historické pozadí a hlavní atraktivity. V praktické části je zkoumáno využívání tohoto fenoménu na poli cestovního ruchu jak samotným městem Chrudim, tak i spolkem sdružujícím věnná města. Dále je zde i podrobně rozebrána Chrudim a její atraktivita. Klíčovou metodou vlastního výzkumu bylo dotazníkové šetření doplněné literární rešerší. Zjištění odhalila, že zásadním prvkem, který přispívá k rozvoji, prezentaci a systematické propagaci tohoto fenoménu, je úspěšná práce spolku. Samotné město Chrudim má značné rezervy ve vlastní propagaci cestovního ruchu.

Klíčová slova: cestovní ruch; věnná města; atraktivita; Chrudim; návštěvníci

Annotation

Title: Prerequisites for tourism in dowry towns of Czech queens – Chrudim

This Bachelor thesis is devoted to the topic of prerequisites for tourism in dowry towns of Czech queens in a particular on the example of the town Chrudim. The main aim of this thesis is to analyse the attractiveness of the town from tourism perspective and to evaluate the use of potential originated from its historical status till this day. The theoretical part is focusing on defining the theoretical basis relating to the topic. All the dowry towns and their historical background and the main attractions are presented there. The practical part is analysing how Chrudim and the organization, that is associating all the dowry towns, is working with the phenomenon in the field of tourism. Then there is a part about the city of Chrudim and its attractiveness. The key method of an own research was a public survey supplemented by a literature review. The findings reveal that the essential element contributing to the development, presentation and systematic promotion of this phenomenon is the successful work of the association. The town Chrudim itself has considerable reserve in its own promotion for tourism.

Keywords: tourism, dowry towns, attractiveness, Chrudim, visitors

Obsah

1.	Úvod	1
2.	Metodika	2
2.1	Cíle práce	2
2.2	Metodika práce.....	2
3.	Teoretická východiska	4
3.1	Cestovní ruch	4
3.1.1	Atraktivita cestovního ruchu	4
3.1.2	Typologie cestovního ruchu	6
3.1.2.1	Druhy	6
3.1.2.2	Formy.....	7
3.1.3	Destinační management	8
3.1.4	Marketing destinace	9
3.2	Předpoklady cestovního ruchu	9
3.2.1	Selektivní předpoklady	9
3.2.2	Lokalizační předpoklady	10
3.2.3	Realizační předpoklady	10
3.3	Vznik měst	11
3.4	Věnná města.....	12
3.4.1	Historie vzniku věnných měst.....	13
3.5	Jednotlivá věnná města	17
3.5.1	Dvůr Králové nad Labem.....	17
3.5.2	Hradec Králové	18
3.5.3	Jaroměř.....	19
3.5.4	Mělník	20
3.5.5	Nový Bydžov	21
3.5.6	Polička.....	21
3.5.7	Trutnov.....	22
3.5.8	Vysoké Mýto.....	22

4.	Praktická část.....	24
4.1	Spolek Královská věnná města	24
4.2	Projekt Věnná města českých královen	28
4.3	Chrudim	30
4.3.1	Základní informace	30
4.3.2	Historie.....	30
4.3.3	Geografie.....	32
4.3.4	Okolí města	33
4.3.5	Předpoklady cestovního ruchu	34
4.3.5.1	Lokalizační předpoklady	34
4.3.5.2	Realizační předpoklady	42
4.3.5.3	Selektivní předpoklady	43
4.4	SWOT analýza	45
4.5	Dotazníkové šetření	49
4.6	Výsledky práce.....	61
5.	Závěr a doporučení	64
6.	Zdroje.....	66
7.	Přílohy	72

Seznam obrázků

Obrázek 1. Poloha věnných měst v rámci České republiky	17
Obrázek 2. Logo spolku Královská věnná města	25
Obrázek 3. Prezentační stánek spolku Královská věnná města	27
Obrázek 4. 3D model městské vodárny v Hradci Králové z přelomu 19. a 20. století	29
Obrázek 5. Městská památková zóna	36
Obrázek 6. Kostel Nanebevzetí Panny Marie a sloup Proměnění Páně	38
Obrázek 7. Mydlářovský dům	38
Obrázek 8. Divadlo Karla Pippicha	39
Obrázek 9. Kostel sv. Jakuba – Muzeum barokních soch	39
Obrázek 10. Regionální muzeum v Chrudimi	40

Seznam tabulek

Tabulka 1. Klimatické podmínky v Chrudimi	34
Tabulka 2. Návštěvnost hromadných ubytovacích zařízení	43

Seznam grafů

Graf 1. Víte, co znamená označení "věnné město"?	51
Graf 2. Vybavíte si některá věnná města?	51
Graf 3. Setkal/a jste se někdy s propagací věnných měst jako destinace cestovního ruchu?	52
Graf 4. Navštívil/a jste už někdy Chrudim?	52
Graf 5. Navštívil/a jste Chrudim již vícekrát?	53
Graf 6. Co Vás k návštěvě motivovalo?	53
Graf 7. S kým jste Chrudim navštívil/a?	54
Graf 8. Jak hodnotíte svou návštěvu města?	54
Graf 9. Které služby cestovního ruchu jste ve městě Chrudim využil/a?	55
Graf 10. Jak byste tyto poskytnuté služby ohodnotil/a?	55
Graf 11. Co Vám v Chrudimi nejvíce vadí?	56
Graf 12. Co Vás v lokalitě příjemně překvapilo?	56
Graf 13. Co nového byste zde uvítal/a?	57
Graf 14. Jaké předpoklady cestovního ruchu byste označil/a za stěžejní pro danou destinaci?	57
Graf 15. Shledáváte Chrudim dostatečně zajímavou z hlediska cestovního ruchu?	58
Graf 16. Doporučil/a byste ostatním Chrudim k návštěvě?	58
Graf 17. Setkal/a jste se s nějakou formou propagace věnných měst na území Chrudimi?	59
Graf 18. Zaznamenal/a jste nějakou kulturní společenskou akci v Chrudimi, která by svým programem souvisela s fenoménem věnného města či historií města?	59
Graf 19. Jak tyto akce hodnotíte?	60
Graf 20. Měl/a byste zájem o akce tohoto typu (kulturní, historické) ve městě Chrudim?.	60

1. Úvod

Věnná města – v dávné historii představovala formu finančního zabezpečení královny po smrti jejího manžela krále. Nyní ale města, spojovaná tímto bezpochyby zajímavým přívlastkem, nachází svůj nevyužitý potenciál i pro jedno z nejrychleji rostoucích odvětví ekonomiky v dnešní době – pro cestovní ruch. Osm východočeských a jedno středočeské město jsou díky své pozoruhodné historii, spojovány s českými královnami, a díky bohatému kulturnímu dědictvím předmětem tradiční formy cestovního ruchu. V dnešní době věnná města představují významný odkaz historie a předávají návštěvníkům silný a jedinečný prožitek v podobě *genia loci*.

Bakalářská práce se zabývá příkladem tohoto fenoménu na městě Chrudim. Práce chce poukázat na předpoklady pro cestovní ruch a nevyužitý potenciál tohoto města, v minulosti označovaného jako „*Athény východních Čech*“. Chrudim se vyznačuje především svým kulturním dědictvím v podobě historických památek a tradice loutkářství. Tato tradice se vývojem času stala neodlučitelným atributem města a byla oceněna i zápisem na seznam nemotného dědictví UNESCO. Specifickou částí kulturního dědictví je právě i fenomén věnných měst, který je ve vztahu ke Chrudimi hlavním předmětem této bakalářské práce. Další dobré výchozí předpoklady k tomu, aby se město stalo cílem turismu poskytuje například atraktivní poloha na úpatí Železných hor, zajímavá architektura, možnost sportovního vyžití či slavní lidé, kteří se ve městě narodili a působili. Vhodným využitím těchto předpokladů a přípravou kvalitní koncepce cestovního ruchu má Chrudim zajisté možnost vylepšit svoji pozici z hlediska atraktivnosti pro cestovní ruch.

2. Metodika

2.1 Cíle práce

Hlavním cílem bakalářské práce je analyzovat předpoklady cestovního ruchu ve věnném městě Chrudim a zjistit, jak významnou roli v rozvoji cestovního ruchu hraje fenomén věnných měst. Případným cílem je i odhalit určité nedostatky ve využívání tohoto potenciálu. V neposlední řadě výstupem práce je i návrh dalšího možného uplatnění kulturního dědictví v cestovním ruchu.

K dosažení těchto cílů je nutné shrnout dostupné informace týkající se věnných měst a charakterizovat i práci spolku (Královská věnná města), projektu NAKI II (Věnná města českých královen) a měst samotných s tímto potenciálem pro cestovní ruch. Dále je třeba vytvořit řádný teoretický rámec týkající se cestovního ruchu a jeho druhů a forem, příslušných k tomuto tématu. Jde tedy o městský, kulturní a historický cestovní ruch. Dále se teoretická část věnuje i základním předpokladům cestovního ruchu, vzniku měst a pozdějšímu vyčlenění měst věnných.

Celá práce má poskytnout odpovědi na tyto výzkumné otázky:

1. Je povědomí o fenoménu věnných měst dostatečné?
2. Které předpoklady cestovního ruchu by se daly v případě města Chrudim označit za stěžejní?
3. Jakým způsobem pracuje město Chrudim s tímto fenoménem?

Pro zodpovězení výzkumných otázek bylo využito především dostupných dokumentů města a spolku Královská věnná města. Jednalo se o strategický plán udržitelného rozvoje města Chrudim, koncepci rozvoje cestovního ruchu města Chrudim, stanovy, výroční zprávu a schválený rozpočet spolku. Tyto zdroje bylo doplněny o další elektronické i tištěné prameny. V rámci vlastního výzkumu se jednalo o kvantitativní strategii, která využívá dotazníkového šetření jako metodu pro sběr dat.

2.2 Metodika práce

Teoretická část práce je zpracována metodou literární rešerše klíčových pojmů pro zvolené téma práce. Použita byla především odborná literatura. Tato část práce se soustředila v první řadě na vymezení cestovního ruchu a jeho zdrojů v podobě atraktivit. Zmíněny byly i konkrétnější podoby cestovního ruchu v rámci podkapitoly typologie. Další stěžejní část se

zabývala definováním předpokladů cestovního ruchu, které zde byly rozděleny a následně vysvětleny. Také zde byl rozebrán vznik měst na českém území, kdy jsou za jednu z prvních forem měst označována města královská, ze kterých se dále oddělují města věnná, která jsou pro tuto práci stěžejní. Jsou zde popsány základní principy jejich vzniku a fungování. Doplněn je i jejich historický vývoj. Dále se práce věnuje jednotlivým věnným městům. Jsou zde představeny základní informace, zásadní historická fakta a nejvýznamnější atraktivita cestovního ruchu. Využity byly především webové stránky jednotlivých měst. Důkladně zpracovaná literární rešerše tvoří pevný základ pro následující praktickou část bakalářské práce.

Úvod praktické části práce je věnován spolku Královská věnná města a projektu NAKI II Věnná města českých královen. Je zde provedena analýza jejich dosavadního počínání s touto problematikou. Informace byly čerpány především z webových stránek, odborných článků, brožur a prospektů. Následuje představení města Chrudim, kde jsou v podrobné situační analýze rozebrány předpoklady cestovního ruchu, kterými město disponuje. Tyto poznatky jsou dále kontextuálně shrnuty pomocí SWOT analýzy, kde jsou nastíněny jak slabé a silné stránky, tak hrozby a příležitosti v rámci rozvoje cestovního ruchu. Praktická část je doplněna dotazníkovým šetřením, zaměřeným na cestovní ruch v Chrudimi a na povědomí o věnnosti. Výsledky dotazníku dále posloužily pro návrh doporučení, které by mohly vést k vyšší atraktivitě města pro návštěvníky.

Sekundární výzkum probíhal na základě analýzy již existujících dat, jak v tištěné, tak elektronické podobě. Jednalo se o odborné publikace, oficiální webové stránky subjektů i jejich interní materiály, v podobě výročních zpráv a koncepcí rozvoje. V primárním výzkumu, tedy sběru a analýze vlastních dat, proběhlo dotazníkové šetření, které je jednou z nejčastěji užívaných metod kvantitativní strategie výzkumu.

V závěru práce je shrnutí zjištěných výsledků práce, díky kterým mohlo být dosaženo odpovědí na předem stanovené výzkumné otázky. Dále jsou zde nastíněny možné náměty na rozvoj cestovního ruchu s využitím atributu věnnosti.

3. Teoretická východiska

3.1 Cestovní ruch

Cestovní ruch, někdy označovaný synonymem turismus, označuje Vystoupil a kol. (2006, s. 17) za komplexní jev, který se začal výrazně rozvíjet především v druhé polovině 20. století v souvislosti s vývojem volného času ve společnosti. Dále uvádí, že se vyznačuje multidisciplinarností, neboť jsou při jeho výzkumu aplikovány poznatky mnoha vědních oborů, zejména z oboru geografie, ekonomie, sociologie, ale také historie, antropologie, psychologie nebo managementu a marketingu. Podle Királ'ové (2003, s. 9) se jedná o jedno z největších a nejrychleji se rozvíjejících odvětví světové ekonomiky. Dále píše, že cestovní ruch má značný vliv jak na zaměstnanost a tvorbu domácího produktu, tak na vytváření devizových rezerv státu. Cestovní ruch, dle autorky, obeznamuje účastníky s kulturou a životním stylem obyvatel jiných částí světa a přispívá k všeobecné vzdělanostní úrovni.

V rozšířeném pojetí je cestovní ruch dle Zelenky a Páskové (2012, s. 83) komplexní proces týkající se nejen jeho účastníků, ale také poskytovatelů služeb, v nichž se daný cestovní ruch uskutečňuje. V užším hledisku je cestovní ruch definován jako: „*aktivita osob cestujících mimo jejich obvyklé prostředí nebo pobývajících v těchto místech ne déle než jeden rok za účelem zábavy, rekreace, vzdělávání, pracovní či jiným účelem*“ (Zelenka, Pásková, 2012, s. 83).

3.1.1 Atraktivita cestovního ruchu

Důležitým faktorem každé destinace cestovního ruchu je atraktivita pro návštěvníka. Atraktivitu lze chápat dle Zelenky a Páskové (2012, s. 48) jako schopnost destinace či služby cestovního ruchu přitáhnout pozornost návštěvníků a dalších aktérů jako například investorů. Dále informují, že k přilákání tohoto zájmu slouží atraktivita či atrakce cestovního ruchu, které činí destinaci výjimečnou. Atraktivita dělí na přírodní a kulturní. Další možné dělení, které připouští je na hmotné (například přírodní úkazy či historické objekty) a nehmotné v podobě *genius loci* nebo lidových tradic. Také zmiňují dělení na atraktivitu nižšího a vyššího řádu, tedy podle potřeby dalších investic, či dodání vyšší lidské přidané hodnoty.

Genius loci je důležitým prvkem v tvorbě celkového dojmu na návštěvníka, právě díky své jedinečnosti a neopakovatelnosti, kterou zdůrazňují Zelenka s Páskovou (2012, s. 176). Ti definují tento pojem jako: „*ucelený souhrn hmotných i nehmotných projevů historie*

i současnosti lokality, jedinečný a neopakovatelný, vytvářející svou kontinuální interakcí s duchovním světem návštěvníka nebo rezidenta jeho vícerozměrný dynamický vjem z dané lokality“ (Zelenka, Pásková, 2012, s. 176). Vyvolávat v lidech pocity neopakovatelnosti a autenticity je právě jedním z hlavních cílů fenoménu věnných měst, který tyto zpravidla příjemné pocity vyvolává pomocí kulturního ztvárnění a historických událostí odehraných v jednotlivých městech.

Problematika věnnosti představuje i součást kulturně historického dědictví, které definuje Foltýn (2008, s. 10) jako: *„prvky krajiny, hmotné a duchovní kultury, které jsou odkazem minulosti a je ve veřejném zájmu je zachovat pro budoucnost“*. Ten dělí kulturně historické dědictví na tři tematické okruhy, které se navzájem prolínají a navzájem na sebe působí. Jsou jimi: krajinné dědictví, pod tento pojem zahrnuje vzájemné prolínání přírodních a kulturních vlivů tvořících krajinný ráz. Dále hmotné kulturní dědictví, sem řadí nemovité památky, jednotlivé historické i umělecké předměty či jednotlivé doklady o životním stylu. Posledním okruhem je pak nehmotné kulturní dědictví, které shrnuje různé znalosti a dovednosti v podobě zvyků, tradic, ale i jazyka a místních názvů (Foltýn, 2008, s. 10).

Právě toto kulturně-historické prostředí má vysoký vzdělávací potenciál. Zahradníková (2009, s. 8) dále upozorňuje na to, že díky blízkému kontaktu člověka s tímto prostředím se tvoří přímé osobní vazby, které pomáhají pochopit širší souvislosti ve smyslu sounáležitosti našeho a celosvětového kulturního dědictví, dále i ke vzdělávání o komunitní památkové péči a udržitelném rozvoji.

Tyto výše popisované hmotné i nehmotné atraktivity by se daly podle Zelenky a Páskové (2012, s. 440) označit jako primární zdroje cestovního ruchu. Uvádí, že se jedná o přírodní a kulturní potenciál, infrastrukturu pro potřeby rezidentů a vybavení pro rekreaci místních obyvatel. Jde tedy o zdroje, které by existovaly i bez existence cestovního ruchu.

Dále autoři Zelenka a Pásková (2012, s. 512) popisují i sekundární nabídku, kterou tvoří podniky, instituce či zařízení, která byla vybudována pro realizaci cestovního ruchu. Umožňují návštěvníkům ubytovat se, stravovat se a vykonávat různé rekreační, sportovní, kulturní či jiné aktivity typické pro cestovní ruch. Součástí sekundárních zdrojů cestovního ruchu jsou i atrakce, které definuje Zelenka a Pásková (2012, s. 48) jako: *„lidmi vytvořené atraktivity, kdy motivací jejich vzniku je zisk z příjmu“*. Jako příklad uvádějí: tematické akce a představení nebo atrakce záměrně vytvořené či aranžované pro přilákání návštěvníků, jako jsou třeba zábavní parky a specifická muzea.

3.1.2 Typologie cestovního ruchu

Hesková a kol. (2011, s. 19) zdůrazňuje, že cestovní ruch má mnoho specifikací v závislosti na stále specifitější poptávce účastníků a vyvíjejících se technicko-technologických možnostech. Podotýká, že v každodenní praxi se proto cestovní ruch projevuje v mnoha různých druzích a formách.

3.1.2.1 Druhy

Druhy cestovního ruchu podle Malé (1999) v Zelenka a Pásková (2012, s. 123) zohledňují převážně jevový průběh cestovního ruchu a způsob jeho realizace v závislosti na geografických, ekonomických, společenských a jiných podmínkách. Konkrétní možná dělení druhů cestovního ruchu uvádějí autoři následovně: podle délky trvání, podle rozložení během roku, původu účastníků, teritoriálního rozmístění, vlivu na životní prostředí, dále dle využívání zdrojů, organizovanosti návštěvníků, věku účastníků, hromadnosti nebo dle převažujícího prostředí pobytu.

Městský cestovní ruch

Zde by bylo vhodné vyzdvihnout právě městský cestovní ruch, který je uskutečňován v prostředí věnných měst, kterými se práce zabývá. Dle Zelenky a Páskové (2012, s. 338) jsou účastníci městského cestovního ruchu „*motivováni návštěvou měst a jejich atraktivit a služeb. Městský cestovní ruch je často motivován a koncentrován okolo známých památek*“. Tvrdí, že hlavním předmětem tohoto druhu cestovního ruchu jsou historické a kulturní atraktivity a služby. Autoři zmiňují, že oblast měst bývá často i prostorem k tzv. pseudo-cestovního ruchu, zejména nákupního cestovního ruchu. Autoři upozorňují, že jsou ve městech často vytvářeny nové umělé atrakce, které slouží převážně k přilákání většího počtu návštěvníků. (Zelenka, Pásková, 2012, s. 338).

Města jsou dle Vystoupila a kol. (2017) klíčovým prvkem v celém funkčně-prostorovém systému a plní funkci vstupních bran pro zahraniční i domácí návštěvníky. Města mohou být pouze zastávkou na delší cestě či přestupním bodem. Městský cestovní ruch není dle Edwardsa a kol. (2008) ve Vystoupil a kol. (2017) spojen pouze s cestovním ruchem v rámci volnočasových aktivit. Díky administrativním střediskům, která představují, jsou často právě města prostorem pro obchodní schůzky, návštěvu kongresů a konferencí,

tedy místem pro služební a kongresový cestovní ruch. Dále autor zmiňuje, že výhodou městského cestovního ruchu je i menší riziko investic do turistické infrastruktury, která slouží i rezidentům města. Vystoupil a kol. (2017) tvrdí, že: „*města disponují řadou destinačních zdrojů, které mohou nabízet různým segmentům trhu. Přičteme-li k tomu silnou provázanost s ostatními funkcemi města, vznikají zde podmínky, které vytvářejí stabilnější a konkurenceschopnější prostředí pro rozvoj turistické nabídky*“.

3.1.2.2 Formy

Hlavním kritériem určení pro formy cestovního ruchu je dle Zelenky a Páskové (2012, s. 167) právě motivace návštěvníků. Jako primární motivy pro realizaci cestovního ruchu označují odpočinek, poznávání prostředí a kontakty s lidmi. Díky těmto primárním motivům jsou definovány základní formy cestovního ruchu, které mají dále konkrétnější podoby. Mezi ty základní řadí autoři například rekreační cestovní ruch, pobytový, sportovní, poznávací, socio-profesní či pseudo-cestovní ruch, který vzniká na základě negativních dopadů civilizačního procesu (Zelenka, Pásková, 2012, s. 167). Jako jednu z forem cestovního ruchu pojímající se s návštěvou věnných měst je patřičné uvést především historický a kulturní cestovní ruch. Právě poznání historie a kultury měst je hlavním motivem návštěvníků.

Historický a historizující cestovní ruch

Historický a historizující cestovní ruch je motivován dle Zelenky a Páskové (2012, s. 198) poznáváním jak celkové historie, tak určitých aspektů vybrané oblasti. Účastníky historického cestovního ruchu motivují dle nich různé aspekty minulosti. Jako příklad uvádí, že se může jednat o archeologické nálezy, místa historických událostí, historické exkurze a atrakce. V rámci této formy cestovního ruchu je dle autorů typické využívání interpretace a ožívování historického dědictví, vyhotovování modelů či rekonstrukce a vizualizace staveb. Právě detailní rekonstrukce a vizualizace, například v podobě skanzenů, ekomuzeí a archeoskanzenů, má dle nich návštěvníkovi předat přesný obraz tehdejší doby, životního stylu či vybavení budov. „*Pro mnohé návštěvníky historických míst je významná autenticita, která může být narušena rostoucí komercializací a komodifikací historických míst a historického dědictví obecně*“ (Jafari ed., 2000 v Zelenka, Pásková, 2012, s. 198).

Historizující cestovní ruch, též jak píše Zelenka a Pásková (2012, s. 198) někdy označovaný názvem „*romantizující cestovní ruch*“ či „*historismus*“, je forma cestovního ruchu, kdy jsou účastníci motivováni specifickými atrakcemi v historických objektech a prostranství, jako jsou například hrady, zámky, historické podzemí, megalitické stavby, pevnosti a někdy i celá města. Návštěvníci podle nich vyhledávají rekonstrukce bitev, rytířských a šermířských turnajů, středověkých hostin, tržišť či jarmarků. Zmiňují také, že tyto akce mohou být doprovázeny dobovými kostýmy, hudbou hranou na historické hudební nástroje nebo přepravou dobovými dopravními prostředky.

Kulturní cestovní ruch

V mnoha případech v praxi dochází dle Vystoupila a kol. (2006, s. 20) i k protínání jednotlivých forem cestovního ruchu. Uvádí, že za významné formy pojící se s historicky orientovaným cestovním ruchem je možné považovat kulturní nebo kulturně historický cestovní ruch. Dodává, že tuto formu lze chápat jako cestování za poznáním jiné kultury, kulturního dědictví, historických staveb, kulturních akcí, zvyků, tradic či způsobu života. Zelenka a Pásková (2012, s. 56) zmiňují jako další formu, související s historizujícím cestovním ruchem, báňský cestovní ruch, též nazýván jako důlní. Návštěvníci se zpravidla účastní prohlídek bývalých i stále funkčních dolů, budov a zařízení s nimi spjatými. Tato forma je podle nich dobrým příkladem restrukturalizace v průmyslově upadajících oblastech. Mowatt – Chancellor (2011) v Zelenka a Pásková (2012, s. 567) zmiňují i temný cestovní ruch zaměřený na místa spojená se smrtí a utrpením, tedy i místa, kde se odehrály historické bitvy. V neposlední řadě může být i souvislost s akčním cestovním ruchem, orientujícím se na cestování za velkými událostmi masového rázu (Zelenka, Pásková, 2012, s. 27).

3.1.3 Destinační management

Destinační management je nedílnou součástí činností každé dobře fungující udržitelné a konkurenceschopné destinace cestovního ruchu, tedy i věnných měst. Tato systematická činnost dle Zelenky a Páskové (2012, s. 106) spočívá v aplikaci souboru technik, nástrojů a opatření při koordinovaném plánování, organizaci, komunikaci a marketingu. Společné sdílení, které také autoři uvádí jako jeden z hlavních znaků dobrého

destinačního managementu, je v případě věnných měst zajišťován spolkem Královská věnná města, pod nímž jsou města sdružována.

3.1.4 Marketing destinace

Marketing destinace, je specializovaná podoba marketingu. Karlíček (2013, s.19) rozvíjí, že marketing je řídicí nástroj, který dává do souladu cíl podnikatelů s cílem zákazníků, tedy vytváření co nejvyššího zisku podnikateli a co nejlepší uspokojení potřeb zákazníka. Aktivitu marketingu destinace se zaměřují podle Zelenky a Páskové (2012, s. 328) na určité místo – destinaci cestovního ruchu. Jako obecný cíl uvádí zvyšování návštěvnosti a přitažlivosti pro návštěvníka či budování solidní image místa. Tento proces je opět nutné provádět jak na úrovni věnných měst, tak i spolku Královská věnná města. Právě spolek se skrze vybudování jednotné značky věnných měst snaží budovat dobrou pověst, zajišťovat určitou kvalitu a tím i zvyšovat loajálnost návštěvníků (Healey, 2008). Úspěšnost jakékoliv značky je podmíněna dle Neumeiera (2008) pěti pilíři branding: odlišit se, spolupracovat, inovovat, ověřovat a kultivovat.

3.2 Předpoklady cestovního ruchu

Pojem předpoklady cestovního ruchu vysvětluje Zelenka a Pásková (2012, s. 454 – 455) jako: „*souhrn přírodních a antropogenních aspektů včetně jejich mnohoúrovňových vazeb, které vytvářejí předpoklady pro realizaci cestovního ruchu*“. Jak uvádí Vystoupil a kol. (2006, s. 39) konkrétní faktory lze členit do tří skupin. Jedná se o selektivní faktory, které stimulují vznik cestovního ruchu ve funkci poptávky. Lokalizační faktory, které vytvářejí možnosti pro jeho lokalizaci ve vztahu nabídky a konečně realizační faktory, umožňující faktickou realizaci cestovního ruchu.

3.2.1 Selektivní předpoklady

Selektivní předpoklady jsou podle Vystoupila a kol. (2006, s. 39) definovány jako předpoklady umožňující kvalitativní a kvantitativní selekci potencionálních účastníků cestovního ruchu. Řadí sem faktory demografické, urbanizační, ekonomické a politické. Zelenka a Pásková (2012, s. 455) ještě přidávají faktory – environmentální, psychologické nebo sociologické.

3.2.2 Lokalizační předpoklady

Jak popisuje Vystoupil a kol. (2006, s. 40) lokalizační předpoklady rozhodují o umístění konkrétní podoby cestovního ruchu do přesné oblasti či lokality, bez ohledu na to, zda jsou přírodního či společenského charakteru. Tyto předpoklady jsou důležité právě z hlediska efektivní lokalizace, přírodních možností a kvality společenských podmínek či atraktivit. Tvoří podle něj objektivní základnu pro územní uspořádání realizace cestovního ruchu. Lokalizační předpoklady zahrnují jak předpoklady přírodní, tak předpoklady kulturně-historické, tedy lidmi vytvořené.

3.2.3 Realizační předpoklady

Vhodné realizační předpoklady umožňují dle Vystoupila a kol. (2006, s. 44) faktickou realizaci cestovního ruchu v oblastech s příznivými lokalizačními faktory. Dopomáhají k rozvíjení cestovního ruchu v atraktivních oblastech. Tyto předpoklady se dělí na komunikační a materiálně-technické (Mariot a kol., 2005, s. 20).

3.3 Vznik měst

Města – centra obchodu, správy či i kultury dle Bauerové (2018) poskytují svědectví o lidské společnosti a jejím dějinném vývoji, proto je důležité v této kapitole poznamenat i jejich vznik a další vývoj.

Bauerová (2018) informuje o tom, že města královská vznikala zejména ve 13. a v první polovině 14. století a představovala jednu z prvních forem měst. Dle ní se zde do té doby nacházely pouze osady, oppida a různá opevněná hradiště.

Hofmann (1992, s. 82–83) podotýká, že je i důležité si povšimnout některých obecných rysů urbanizační struktury. Kdy uvádí, že tyto rysy se projevovaly již při zakládání klášterů a těchto, již zmiňovaných, předchůdců měst. Jako prvotní aspekty zakládání označuje přírodní podmínky, tedy vliv nadmořské výšky, úrodnosti půdy, blízkosti vody či terénní polohy. Jako druhotné aspekty pak přidává aspekty hospodářské a vojenské. Jako výhodné polohy jmenuje například umístění na říčním ostrově či na vyvýšeném ostruhu v zákrutu řeky. Za esenciální Hoffmann považuje i polohy u obchodních tras a jejich křižovatek jak s jinými cestami, tak oblasti křížení cesty s řekou. Častá, dle něj, byla i poloha měst u hradů, celnic, klášterů a samostatných trhových středisek.

Krsková (2001, s. 11) rozeznává dvě situace, kdy mohla vzniknout města. Jako první uvádí vznik měst na tzv. „*zeleném drnu*“, kdy město bylo založeno zcela od základu. Výběrem vhodného a strategicky výhodného místa byl pověřen lokátor, který byl dle Bauerové (2018) buď královským úředníkem, nebo investorem. Tato investice mu dle autorky zajišťovala příjmy z daného města ve formě výnosného úřadu rychtáře, hospodářských privilegií, nebo podílu z mýta a cel. Za druhou možnost vzniku měst označuje Krsková (2001, s. 11) povýšení stávající, již tedy existující, osady na město. Právo udělit toto postavení mohl dle Bauerové (2018) pouze panovník. Na základě těchto možností vzniku, se obě autorky shodují, že nově vzniklá města se dále lišila postavením majitelů. Bauerová (2018) rozlišuje tedy města královská a města poddanská, jejichž majiteli byla zpravidla šlechta či církevní instituce. Hoffmann (1992, s. 86) dodává, že na začátku 14. století existovalo v Čechách, na Moravě a v Slezsku celkem 56 královských, 60 poddanských měst a 136 městeček. Kolem roku 1400 se číslo zvedlo výrazně pouze u měst poddanského typu (na 112) a u městeček, kde je zaznamenáno více než zdvojnásobení počtu. Zatímco královská města si zachovala své privilegované postavení a číslo se zde v podstatě

nemění. V souvislosti s těmito záznamy autor vyzdvihuje urbanizaci českých zemí a označuje ji za velice rozvinutou.

Motivů k zakládání a podpoře královských měst měli panovníci mnoho. Hoffmann (1992, s. 288) jmenuje motivy hospodářské, vojenské a politické. Krsková (2001, s. 12) zdůrazňuje, že přímá podřízenost panovníkovi zaručovala královským městům ve všech směrech vyšší postavení, a tedy i lepší ekonomické podmínky. Královská města disponovala mnoha právy a privilegii. Autorka píše, že městům byla udělována například práva ohradit si své území zdmi, dále možnost provozovat řemesla a trhy či si měšťané mohli spravovat svou obec sami skrze městskou radu. Hoffmann (1992, s. 290) dodává například i privilegia hospodářská, jako bylo právo mílové, právo pořádat výroční trhy či právo skladu. Na druhou stranu panovníkovi z měst plynul příjem z propůjčené půdy, o kterém hovoří Hoffmann (1992, s. 289) jako o úroku neboli areální činži. Dodává také, že ke zvláštním potřebám jako byly války, svatby či korunovace, se vypisovaly mimořádné berně (daně) a očekávány byly i důstojné dary.

3.4 Věnná města

Dle Hoffmanna (1992) v Grulich (2019) je termín královské věnné město označení měst, která byla od počátku 14. století poskytnuta královnám jako jejich vlastní ekonomické zázemí. Konkrétně zmiňuje devět stálých a jedno přechodné město. Mezi stálá města autor řadí Hradec Králové, Chrudim, Vysoké Mýto, Poličku, Jaroměř, Dvůr Králové nad Labem, Trutnov, Nový Bydžov a Mělník. Město Teplice mělo toto označení pouze na přechodnou dobu za panování královny Johanky z Rožmitálu. Tedy kromě Teplic a Mělníku, označuje Semotanová (2019) tato města za „*zvláštní geografickou enklávu na východě Čech*“. Hoffmann (1992, s. 292–293) podotýká, že toto umístění nebylo náhodné. Všechna města se nacházela pouze ve vnitrozemí. Strategické polohy u hranic s jinými státy si králové nechávali ve své bezprostřední moci.

Hoffmann (1992) v Grulich (2019) uvádí, že prvotním významem věnných měst bylo zajišťovat pravidelný a dostatečný příliv peněz do královniny pokladny. Tyto příjmy měly dle něj sloužit k dostatečnému financování královnina dvora, poté co ovdověla. Krsková (2001, s. 15) rozvíjí tyto příjmy a hovoří o nich jako o šošovném neboli dani. Dále informuje, že tato daň byla odváděna ve dvou splátkách v průběhu roka, a to konkrétně na svatého Jiří a na svatého Havla. Otto (1907) podotýká, že kromě stálého výběru daní, posílala věnná

města své královně několikrát do roka, ke příležitosti významných svátků, i dary. Z Mělníka dostávala víno, z Králové Hradce bažanty, z Králové Dvora mřínky, z Jaroměře lososy, z Bydžova raky, z Vysokého Mýta pstruhy, z Chrudimi pšenici, z Poličky oves a z Trutnova plátno. Dle Hoffmanna (1992) v Grulich (2019) měla města také sloužit jako politicko-vlivné a kulturně-sociální zázemí královny. To dává do spojitosti s faktem, že během doby se i dvě z měst – Hradec Králové a Mělník stala vdovským sídlem královny a nabyla tak vyššího významu v tehdejší společnosti. Základní zásada dle Berana (2019) týkající se věnných majetků, omezovala královnino vlastnictví po dobu trvání manželského svazku, kdy žena jimi nemohla volně disponovat. Dále píše, že královna nemohla města prodat, anebo zastavit, a to i po smrti svého manžela. Krsková (2001, s. 15) poskytuje i náhled na situaci, kdy je tomu naopak a královna, které věnná města náležela, zemřela dříve než král. Po její smrti přešla tedy veškerá výsostná práva zpět na krále a správa se převedla na králova podkomořího.

Přestože dle Krskové (2001, s. 15) věnná města měla v užívání královna a spravovali je královnini úředníci, jejich faktickým i právním majitelem zůstal panovník, který, jak autorka dodává, mohl městům poskytovat zásadní privilegia. Královna tyto práva pouze potvrzovala.

3.4.1 Historie vzniku věnných měst

První zmínky o věnování měst královnám zaznamenává Otto (1907) počátkem 14. století, konkrétně roku 1305, kdy král Václav II. své druhé manželce Elišce (Alžbětě) Rejčce věnoval 20 000 hřiven stříbra zajištěných na Hradci nad Labem, Chrudimi, Vysokém Mýtě, Poličce a Jaroměři. Dále rozvíjí i vztah s jejím druhým manželem Rudolfem Habsburským, který jí, stejně jako první manžel Václav, před smrtí hmotně zabezpečil. Autor zmiňuje, že v roce 1307 její věno dokonce povýšil na 40 000 hřiven stříbra. Po smrti jejího druhého manžela uvádí, že se Eliška Rejčka usadila v Hradci nad Labem, který později získal své přízvisko Králové. Právě toto věnné město se vyznačovalo svým vysokým významem, kdy podle Hoffmanna (1992, s. 174) počátkem 15. století odvádělo vysokou berni 341 kop grošů. Pro porovnání, stejně velké královské město Plzeň odvádělo pouze 260 kop. Krsková (2001, s. 23) popisuje královnin dvůr za poměrně nákladný. Mezi její úspěchy zahrnuje i založení velkolepé dominanty – katedrálního chrámu svatého Ducha. Dodává, že v této době se o Elišce Rejčce hovořilo jako o „*Hradecké královně*“.

Další královnou dle Otty (1907) byla Anna Svidnická, kterou takto pojistil její manžel Karel IV. Ten podle Bíny (2018, s. 32) nechal prohlásit věnným městem i Mělník. Otto (1907) píše, že nejštedřejší věnný majetek ponechal Karel IV. své poslední manželce Alžbětě (Elišce) Pomořanské. Té, byla dle něj dána práva a důchody ze všech šesti věnných měst hned při její korunovaci s podmínkou, pokud by se po smrti Karla IV. znovu provdala, musela by nechat všechna věnná města novému nástupci krále, který by ji vyplatil částkou 6 000 kop grošů. Toto potvrzuje i Krsková (2001, s. 15) a dodává, že od roku 1400 se věnování měst královnám hned při jejich korunovaci stalo tradicí. Zmiňuje také i ustanovení Karla IV. Podle něj měla být města ve věnné zástavě spravována královniným podkomořím a na plnění povinností zde měl dohlížet královnin hofrychtěř.

Dále Otto (1907) uvádí královnu Žofii Bavorskou, manželku krále Václava IV., které připadly ještě důchody z měst Trutnov a Dvůr Králové. Autor dále uvádí i zprávu z roku 1412, ve které Zikmund Lucemburský z pozice dědice trůnu dává bratrovi (Václavu IV.) svolení k zapsání majetku ve výši 100 000 uherských zlatých pro svou manželku Žofii na zmiňovaná města.

V době husitského hnutí, tedy v roce 1420, zmiňuje Krsková (2001, s. 15), že věnná města přešla do vlastnictví husitů. Dodává, že postupně padla města: Polička, Vysoké Mýto, Jaroměř, Chrudim, Hradec Králové i Dvůr Králové. Dle Otty (1907) k obnovení věnných měst dochází až s nástupem Zikmunda Lucemburského na pozici vladaře v roce 1437. Ten poskytl své manželce Barboře Celjské do užívání všech osm měst. Přidává, že za své sídlo si královna zvolila Mělník. Po její smrti autor tvrdí, že města přešla v letech 1461 až 1468 dle domluvy do správy královského podkomořího. Další majitelkou, kterou autor zaznamenává, byla manželka krále Jiřího z Poděbrad, Johana z Rožmitálu. V této době, uvádí Hoffmann (1992, s. 292) přechodným věnným městem i Teplice. Otto (1907) zaznamenává i další vývoj, kdy po smrti Johany z Rožmitálu města zůstávají opět bez královny. Vysvětluje, že manželka nástupce Vladislava Jagellonského, Anna Jagellonská, nebyla korunována v Čechách, a tudíž se nemohla ujmout panování nad těmito městy. Města byla dle Krskové (2001, s. 47) věnem darována až v roce 1522 manželce Ludvíka Jagellonského, Marii Habsburské. Další majitelkou, kterou autorka uvádí byla Marie Španělská, za jejího života se k věnným městům připsal i Nový Bydžov. Po její smrti, informuje Otto (1907), že vstupuje v platnost ustanovení, které odděluje správu věnných měst od ostatních královských měst, kdy správa měst v meziobdobí, kdy není královna, která by na města měla nárok, spadá na zvláštního podkomořího věnných měst. Dále uvádí, že

během 16. století se města Mělník a Trutnov dostávala do soukromých zástav. Krsková (2001, s. 16) dodává, že tomu tak bylo díky činům Rudolfa II., syna Marie Španělské. Otto (1907) zdůrazňuje, že tento akt byl v rozporu s nařízením vyplývajícím z listiny Václava II. a Karla IV., kde bylo královně-vdově zapovězeno věnné město prodat či zastavit.

Krsková (2001, s. 16) navazuje, že tyto činy měly být napraveny až Annou Tyrolskou, která chtěla města vyplatit zpět. To se, ale dle Otty (1907) nepovedlo, protože následník trůnu, Ferdinand II. zapsal města opět do soukromé zástavy. Autor podotýká, že k vykoupení města Mělník dochází až roku 1628, kdy město připadlo královně Eleonoře Gonzagové. Za její vlády později došlo i k vykoupení Trutnova. Po její smrti, byla města převedena roku 1655 na třetí manželku Ferdinanda III., Marii Eleonoru Gonzagovou, která dle autora nově upravila ustanovení o platbách věnných měst a také stanovila platy podkomořího a hofrychtěře. Za vlády Leopolda I. Habsburského byla města převedena na jeho manželku Eleonoru, dle Krskové (2001, s. 83) celým jménem Eleonora Magdalena Falcko-Neuburská. Z této doby uvádí Otto (1907), že se dochoval spis o ústavě věnných měst, ve kterém se psalo, že města věnná náležejí ke statkům a důchodům korunním a nemohou být tedy děděna královninými potomky. Slouží tak pouze pro její výživu po čas jejího života a možné místo její rezidence v případě ovdovění.

Další královnou spravující věnná města byla podle Krskové (2001, s. 17, 89) Alžběta Kristýna Brunšvická, korunovaná roku 1723. Autorka uvádí, že díky „*bídnému stavu*“ věnných měst zřídila královna autorizovanou komisi, která měla za úkol navštěvovat daná města a pátrat po příčinách jejich úpadku. Dále zmiňuje i vydání ustanovení podporující moc podkomořího ve věcech soudních, správních, finančních a hospodářských. Po její smrti se věnná města dostala do držení její dcery Marie Terezie, která, jak dodává autorka, byla známá zaváděním celé řady reforem. Jak popisuje Otto (1907), tyto tereziánské a josefiánské reformy měly za následek převedení původních působností podkomořího věnných měst na úřady a soudy státní. Podle něj byl úřad podkomořího věnných měst spojen s úřadem královského podkomořího v podkomořský úřad zemský, který byl dále roku 1848 zrušen. Dále Krsková (2001, s. 17–18) zaznamenává změny v odvádění předepsaných naturálních daní v nových hodnotách. Zmiňuje i válečné škody, které věnná města postihly během slezských válek a války o rakouské dědictví.

Jako další královny věnných měst zmiňuje Krsková (2001, s. 107,) Marii Lidoviku Bourbonskou, Marii Terezii Neapolskou, Marii Ludoviku d' Este a Marii Annu Karolínu Sardinskou

„Královny pak až do roku 1918 vykonávaly ve svých věnných městech již jen zbytky svých historických práv (například kostelní a jiné dobročinné patronáty). Rozpadem Rakouska-Uherska a vytvořením Československého státu zanikl i statut těchto několika měst jako věnných měst českých královen“ (Krsková, 2001, s. 18).

3.5 Jednotlivá věnná města

Tato kapitola se zabývá představením všech věnných měst. Uvedeny jsou zde základní geografické údaje, zajímavé momenty z historie i hlavní turistické atraktivity. Poloha všech devíti věnných měst rámci České republiky je pak vyznačena na obrázku 1.

Obrázek 1. Poloha věnných měst v rámci České republiky
Zdroj: Věnná města, 2022

3.5.1 Dvůr Králové nad Labem

Dle webových stránek města Dvora Králové nad Labem (2021) se město, situované v Královédvorské kotlině na horním toku řeky Labe, nachází v královehradeckém kraji, konkrétně v okrese Trutnov. Je domovem zhruba 16 tisícům obyvatel a zabírá plochu necelých 36 km². Dále stránky uvádí, že se město vyznačuje jak dlouhodobou tradicí textilního průmyslu, tak řadou historických, kulturních i uměleckých památek.

Webové stránky Dvora Králové nad Labem (2021) uvádí, že na tomto území byla ve středověku zbudována osada Dvůr. Krsková (2001, s. 139–140) upozorňuje, že přesné období vzniku města není známo vinou požárů a častých vojenských nájezdů, při kterých byly všechny důležité písemnosti zničeny. Také dodává, že právě vlivem nedostatku písemných dokladů, je vznik města obestřen řadou nepravdivých historek a pověstí. Není tedy bohužel známo, kdy byla osada povýšena na město, stejně tak i kdy město dostává statut města královského. Město bylo prohlášeno za věnné v roce 1400, kdy první královna, která městem disponovala byla, jak píše autorka, Žofie Bavorská. Od té doby přibyl k označení města Dvůr i přídomek Králové, díky kterému si město tento odkaz nese i nadále. Webové stránky města Dvora Králové nad Labem dále odkazují i na další důležitý okamžik, kdy se

město dostalo do širokého povědomí. A to roku 1817, kdy zde byl „objeven“ Rukopis královédvorský, tehdy označovaný za nejstarší česky psaný text. Stránky připomínají, že i přes to, že se jednalo o padělek, ovlivnil tento dokument výrazně celkovou atmosféru národního obrození.

Dvůr Králové nabízí dle turistického portálu Dvora Králové nad Labem (2021) nemalé zastoupení atrakcí a atraktivit cestovního ruchu. Informují, že historické jádro města je městskou památkovou zónou, kde se nachází hlavní dominanty jako je náměstí T. G. Masaryka s budovou Staré radnice, secesní budovou městské spořitelny, kašnou se sochou Záboje a Mariánským sloupem. Dále zmiňují gotický kostel sv. Jana Křtitele, kde byl objeven, již zmiňovaný, Rukopis královédvorský. V neposlední řadě stránky odkazují i na Městské muzeum s expozicí výroby vánočních ozdob, textilního průmyslu či historii města. Neodmyslitelnou atrakcí cestovního ruchu je Safari Park Dvůr Králové. Dle výroční správy Safari Parku Dvora Králové (2020), ZOO navštíví přes půl milionů návštěvníků ročně.

Práce s odkazem věnného města probíhá v případě Dvora Králové nad Labem především v rámci webových stránek a turistického portálu. Například zde funguje přímý odkaz na stránky spolku Královská věnná města. Zmínka o této éře je i v sekci o historii města, dále i odkaz funguje prostřednictvím ikony koruny symbolizující věnnost, umístěné v hlavním panelu stránky.

3.5.2 Hradec Králové

Jak uvádí turistické informační centrum Hradce Králové (2020) město Hradec Králové je krajská metropole ležící na soutoku řek Labe a Orlice. S téměř 100 tisíci obyvateli a rozlohou o výměře 106 km² představuje největší věnné město. Dále označují Hradec Králové za „salón republiky“. Toto označení pramení z originality a půvabnosti nevšední kombinace gotiky, baroka, secese, funkcionalismu a moderní architektury. Dále vysvětlují, že „*památky z jednotlivých období by mohly být dokonalou učebnicí vývoje architektury*“ (Turistické informační centrum, 2020).

Krsková (2001, s. 197) informuje, že první zmínka o Hradci Králové jako o městě pochází z roku 1225, čímž ho činí jedním z nejstarších měst v Čechách. Hradec Králové se dle ní stává správním a obchodním centrem na východě Čech. Prestiž Hradce vzrůstá dle turistického informačního centra Hradce Králové (2020) počátkem 14. století, kdy je připsáno Elišce Rejčce. Uvádí, že tento statut, ale i pobyt samotných královen na zdejších

hradě přinesl městu hospodářská i politická privilegia a práva. Vyzdvihují i fakt, že město se během husitských válek stalo baštou odboje. Poukazují, ale i na to, že pobyt husitů měl za následky zničení mnoha kostelů, klášterů, a i samotného královského hradu. Ušetřen zůstal pouze kostel sv. Ducha. Dále rozvíjí, že Hradec Králové byl i významným kulturním střediskem doby národního obrození.

Turistické informační centrum Hradce Králové (2020) uvádí, že přední dvě dominanty panorama města jsou situovány v historickém centru na Velkém náměstí. Jsou jimi gotická katedrála sv. Ducha a renesanční Bílá věž. Dále dodávají, že za navštívení stojí jak schodiště Bono publico s hudebním ozvučením a přilehlými zrekonstruovanými terasami, tak i souběžné Gočárovo schodiště. Jako další architektonickou památku, která zaujme i svým obsahem je Muzeum východních Čech od architekta Jana Kotěry. Informační centrum jmenuje i zástupce technických památek, a to umělecky zajímavou secesní stavbu vodní elektrárny na Labi – Hučák, dále i stavbu moderní architektury – studijní a vědecké knihovny. Ve spojitosti s odkazem na historii města jako věnného, se v Hradci Králové pravidelně konají Slavnosti královny Elišky, které připomínají tuto slavnou éru.

3.5.3 Jaroměř

Jaroměř se dle webových stránek města (2021) nachází v Královéhradeckém kraji v okrese Náchod. Zde leží na soutoku tří řek – Labe, Úpy a Metuje. Rozvíjí dále, že město je domovem více než 12 tisíc obyvatel a rozkládá se na území o velikosti 24 km² a zahrnuje jak královské věnné město, tak císařskou pevnost Josefov.

Krsková (2001, s. 201) vyzdvihuje významnou strategickou polohu Jaroměře, kdy je město ze tří stran obtékané řekou a je tedy přístupné pouze z východu. Dále tvrdí, že město svůj název získalo odvozením od knížete Jaromíra, jenž tento kraj obdržel na počátku 11. století a zřídil zde hradiště. Navazuje, že k povýšení hradiště na královské město došlo za vlády krále Přemysla Otakara II. Autorka potvrzuje, že k převedení města na královnu Elišku Rejčku dochází roku 1307, od té doby se město může pyšnit statutem věnného města českých královen. Zdůrazňuje i období vlády osvícenských panovníků, kdy zde byla zbudována vojenská pevnost, později přejmenovaná na Josefov. Rozvíjí, že za pouhých sedm let, zde vzniklo vrcholné dílo evropského fortifikačního umění. Všechny vojenské a civilní stavby tvoří vzácný urbanistický celek, který je v současnosti hlavním předmětem cestovního ruchu v lokalitě. Za další významné památky označují webové stránky Jaroměře (2021) gotický

chrám sv. Mikuláše, historické náměstí s Mariánským sloupem, pocházející z dílny Matyáše Brauna či památku moderní české architektury – Wenkeův dům.

Město se nyní prezentuje na webových stránkách červeno žlutým logotypem, který obsahuje symboliku královského věnného města. Fungují zde opět i přímé odkazy na stránky spolku Královská věnná města. Co se týče pořádání veřejných akcí s historickou tematikou, město se soustředí spíše na akce spojované s pevností Josefov. Při každoročním otevření pevnosti zde pravidelně působí i spolek Královská věnná města se svým informačním stánkem.

3.5.4 Mělník

Dle webových stránek Mělníka (2021) se toto okresní město nachází v kraji Středočeském, je tedy jedinou výjimkou, co se umístění věnných měst týká. Informují dále, že město má přes 19 tisíc obyvatel, kteří žijí na rozloze o velikosti 25 km². Mělník je znám především pro svou polohu na soutoku dvou největších řek v České republice – Labe a Vltavy.

Dějiny Mělníka sahají dle Krskové (2001, s. 203) hluboko do historie, již v 9. století se Mělník stává centrem hradské soustavy, díky sňatku přemyslovského knížete Bořivoje s Ludmilou, pocházející ze zdejšího rodu. Další důležitý milník pro Mělník nastal dle autorky kolem roku 1000, kdy zde sídlila kněžna Emma, která zde nechala razit stříbrné denáry. Již tedy pobytem této panovnice se Krsková domnívá, že začíná tradice věnování města kněžnám a královnám. Rozvíjí, že zde od té doby sídlilo nemalé množství panovnic. Jako například Kunhuta – manželka Přemysla Otakara II., Eliška Přemyslovna – manželka Jana Lucemburského, Alžběta Pomořanská – manželka Karla IV. a mnoho dalších. Webové stránky Mělníka (2021) připomínají, že město prohlásil za věnné až Karel IV. Dodávají, že právě tento panovník sem nechal přivést z francouzských vinic vinnou révu. Ty nyní lákají mnoho návštěvníků. Jako další atraktivitu uvádí turistický portál Mělníka (2021) řadu jak historických, církevních tak technických památek. Za přední označuje zámek Mělník, mělnickou radnici, chrám sv. Petra a Pavla či mělnické podzemí. Dle webových stránek města (2021) je historie a kultura Mělníka připomínána při tradičních slavnostech mělnického vinobraní.

3.5.5 Nový Bydžov

Nový Bydžov se dle webových stránek města (2008) nachází v královéhradeckém kraji konkrétně v okrese Hradec Králové. Dále je uvedeno, že se město rozkládá na ploše o rozloze 35 km² a žije zde zhruba 7 tisíc obyvatel.

Krsková (2001, s. 205) hovoří o Novém Bydžově jako o původně královském městě, které bylo založeno počátkem 14. století. Dále ale podotýká, že po krátké době jeho postavení upadá a město se stává pouze městem poddanským. K vykoupení z poddanského stavu dochází dle ní až roku 1569, kdy se Nový Bydžov stává královským věnným městem. Jeho první královnou se stala Marie Španělská. V první polovině 18. století dochází podle webových stránek Nového Bydžova (2008) ke vzniku tradice studentských merend. Vysvětlují, že se jedná o kulturní akci, které se zúčastňovali významní básníci a spisovatelé. Dle webových stránek, právě touto akcí se Nový Bydžov dostával do povědomí celé země.

Za přední turistické zajímavosti, označují webové stránky města (2013) památky spojené s kulturou židovského obyvatelstva, které se ve městě usadilo počátkem 16. století. Zmiňují starý židovský hřbitov a místo staré židovské čtvrti s bývalou synagogou. Dále odkazují na stavby mnoha uměleckých stylů. Například na barokní kostel sv. Trojice, novogotickou radnici, novorenesanční Okresní dům či secesní budovu spořitelny s muzeem. Město se prezentuje na webových stránkách jako město českých královen. Prezentace spolku Královská věnná města je zaznamenána například na každoročním svatomartinském jarmarku.

3.5.6 Polička

Město Polička se, jak uvádí webové stránky Poličky (2014), nachází v pardubickém kraji v okrese Svitavy. V této části Českomoravské vrchoviny žije necelých 9 tisíc obyvatel, přičemž město zabírá plochu 33 km².

Město nechal založit podle Krskové (2001, s. 207) český král Přemysl Otakar II. s vidinou posílení moci v této pohraniční části Čech. K povýšení na město věnné dochází v roce 1307. Významným děním v historii tohoto města byla i stavba mohutných hradeb. Autorka poznamenává, že k tomu dochází za vlády Karla IV. Rozvíjí, že hradby byly zpevněny 19 baštami a dodnes obepínají celé historické jádro o délce 1220 metrů. Zároveň dnes patří k nejzachovalejším hradbním opevněním ve střední Evropě. Toto gotické opevnění a další památky jako například hrad Svojanov, stavby na Palackého náměstí či

kostel sv. Jakuba řadí webové stránky Poličky (2020) k předním turistickým cílům destinace. Odkaz na fenomén věnného města je zmíněn v rámci expozice poličského muzea.

3.5.7 Trutnov

Webové stránky Místopisný průvodce (2021) definují Trutnov jako město situované v Královéhradeckém kraji, konkrétně v okrese Trutnov. Město leží v oblasti Trutnovské pahorkatiny na východě Krkonošského podhůří. Dodávají, že na výměře města 10 km² žije zhruba 30 tisíc obyvatel.

Krsková (2001, s. 209) zaznamenává první zmínky o této oblasti kolem roku 1260, kdy se o Trutnově psalo jako o Úpě, což byl původní název města. Dále informuje, že celá oblast Trutnovska byla od původního majitele vykoupena králem Václavem II. a stala se častým předmětem zástav. Zapsání Trutnova do věna královny, dle ní, probíhá až za vlády Václava IV., který jej připisuje své manželce Žofii Bavorské.

Hlavní turistickou atraktivitu města tvoří dle informačního centra Trutnova (2020) městská památková zóna v historickém jádru města, jehož pomyslný střed je na Krakonošově náměstí. Rozvíjí, že náměstí je lemováno měšťanskými domy s rysy baroka, klasicismu a secese. Další dominantou náměstí je budova Staré radnice, Krakonošova kašna a sloup Nejsvětější Trojice. Mimo zmiňované historické památky, označují za turistické cíle i kostel Narození Panny Marie, dělostřeleckou tvrz Stachelberg či galerii Drak, pojící se se starou pověstí. K této příležitosti se v Trutnově koná i několik událostí. Například v rámci Dračích slavností se prezentuje i spolek Královská věnná města.

3.5.8 Vysoké Mýto

Jak uvádí webové stránky Vysokého Mýta (2020), město se nachází uprostřed Pardubického kraje v okrese Ústí nad Orlicí. Dle nich ve Vysokém Mýtě bydlí přes 12 tisíc obyvatel a město zabírá plochu 42 km².

Díky své strategické poloze, tedy na důležité obchodní cestě na Moravu, představovalo Vysoké Mýto podle Krskové (2001, s. 211) důležitý bod pro panovníky. Informuje, že k založení města došlo v roce 1265 králem Přemyslem Otakarem II. K přeměně na město věnné pak počátkem 14. století, kdy Vysoké Mýto bylo jedno z prvních.

Vysoké Mýto nabízí dle turistického informačního centra (2021) mnoho atraktivit a atrakcí pro cestovní ruch. Jmenují historické památky jako například hradby, kostel sv. Vavřince, náměstí Přemysla Otakara II., které vyniká jak svou velikostí, tak monumenty, které se zde nachází. Jsou jimi – Mariánský sloup, budova bývalé radnice a další významné měšťanské domy. Dále uvádí i četné zastoupení architektonicky zajímavých bran – brána Pražská, Litomyšlská a Choceňská. Jako neodmyslitelnou součást města přidávají i automobilovou tradici, kterou mohou návštěvníci okusit prostřednictvím Muzea českého karosářství.

4. Praktická část

4.1 Spolek Královská věnná města

Přátelská atmosféra, solidarita a vzájemná spolupráce panovala mezi věnnými městy již v minulosti. Avšak v roce 1999 byly tyto kladné vztahy posunuty na vyšší úroveň a dochází tedy dle webových stránek Královská věnná města (2022) k novodobé spolupráci v rámci volného sdružení devíti někdejších královských věnných měst. Uvádí, že města započala společně realizovat řadu společných aktivit přispívajících k zvýšení povědomí o věnnosti měst, a i k jejich návštěvnosti. Další posun i po formální stránce zaznamenávají v roce 2009, kdy je založen oficiální Dobrovolný svazek obcí Královská věnná města, který nahrazuje dosud volně fungující sdružení. „*Účelem Svazku obcí, jako dobrovolné, zájmové, nestraničné a nevládní organizaci, je aktivně přispívat k rozvoji turistického ruchu se zaměřením na kulturu, sportovní a společenské akce a na turistické atraktivitu sdružených měst*“ (stanovy svazku obcí Královská věnná města, 2015). Předmětem činnosti dále pak stanovují: popularizaci a propagaci rozvoje cestovního ruchu, poskytování informačních služeb, společnou cílenou propagaci a reklamu, přípravu a realizaci společných propagačních projektů a spolupráci s podobnými institucemi v České republice i zahraničí. Orgány svazku jsou valná hromada, výkonný výbor a výkonný ředitel – Mrg. Aleš Mokren.

Krátce po svém založení spolek přichází s projektem „*Královská věnná města známá, ale nepoznaná...*“ financovaným dotacemi evropské unie v rámci ROP NUTS II Severovýchod (Ministerstvo pro místní rozvoj, 2021). Období realizace tohoto projektu započalo v roce 2011 a skončilo v roce 2013. Projekt si dával za cíl především podpořit propagaci a zvýšit návštěvnost jednotlivých měst. Ministerstvo pro místní rozvoj dále uvádí, že finance byly využity na tvorbu jednotného vizuálního stylu prezentace na veletrzích, v tištěných, digitálních a jiných médiích, tvorbu a následnou distribuci zajímavých produktů pro návštěvníky různých věkových i zájmových kategorií, dále i tvorbu nových propagačních materiálů a vytváření nových kulturních akcí, ale i oživení těch již konaných.

Mimo využití evropské dotace je spolek financován členskými příspěvky. Dle stanov svazku obcí Královská věnná města (2015) výše vstupního příspěvku byla stanovena na 10 000,- Kč. Výše pravidelného ročního příspěvku je úměrná velikosti města. Podle schváleného rozpočtu na rok 2022 (2021) se jedná o celkovou částku 430 000,- Kč.

Obrázek 2. Logo spolku Královská věnná města

Zdroj: Věnná města, 2022

Činnost spolku

Veškeré informace v této části textu zabývající se činností spolku jsou přebrány z webových stránek spolku Věnná města českých královen (2022) z části doplněné výroční zprávou svazku (2018).

Jak již bylo zmíněno, hlavní náplní práce spolku je společná propagace věnných měst jako turisticky atraktivních destinací a následné rozšiřování i zkvalitňování nabídky služeb cestovního ruchu ve městech. Důraz je ale i kladen na obeznámení a poučení návštěvníka s tímto fenoménem, na předávání znalostí jak o historii, tak kultuře vybraných měst.

Propagace je prováděna velice systematicky a obsáhle v mnoha formách. Nejširší, po stránce obsahové, a zároveň i nejdostupnější formou propagace, kterou může člověk zaznamenat, jsou webové stránky. Stránky mají jednoduchý design, jsou přehledné a snadné pro orientaci. Díky nabídce aplikace Google si uživatel může snadno stránky přepnout do jakéhokoliv jazyka. Uživatelé zde najdou obecné informace jak o spolku, tak i vysvětlení historických souvislostí pojících se s fenoménem věnnosti. Část je věnována i českým královnám, kterým města náležela. Další podstatný segment stránek se týká už jednotlivých věnných měst, jejich atraktivit a společenských akcí. Nechybí ani mnoho kvalitních fotografií. Uživatelé zde najdou i mnoho tipů na výlety ve městech a nejbližším okolí – konkrétně až 96 návrhů. V této záložce je i zpracovaná marketingová koncepce segmentace návštěvníka. Zde uživatel může přejít do kategorie jemu blízké a nechat si zobrazit obsah přímo podle jeho požadavků. V současné době stránky pracují s kategoriemi: Pro rodiny s dětmi, Pro aktivní návštěvníky, Pro seniory, Cykloturistika a Pro školy. Dále jsou stránky doplněny i zajímavostmi, které mají za úkol ještě více přiblížit návštěvníkovi jejich výjimečnost. Jsou jimi pověsti z věnných měst a recepty lokální kuchyně.

Další formou propagace na internetu jsou profily spolku na sociálních sítích Facebook, Instagram a YouTube. Na Facebooku se prezentují již od roku 2016 a za tuto dobu je začalo sledovat zhruba 600 uživatelů. Spolek zde přispívá zhruba jedenkrát týdně většinou různými tipy na akce ve městech a okolí. Důležité je i vzájemné sdílení mezi jednotlivými městy a spolkem (Facebook Královská věnná města, 2022).

Výroční zpráva svazku (2018) také informuje o využití bannerové reklamy s odkazem na webové stránky spolku. Dodávají, že z celkového počtu 250 000 zobrazení byla polovina z reklamy na Facebooku a zbytek ze serverů iDnes.cz, Seznam.cz či Google.com.

Spolek také často využívá k interakci s potencionálními i stávajícími návštěvníky hojných soutěží na webových stránkách či na Facebooku. Soutěže jsou často formou vědomostních otázek týkajících se věnných měst. Výherce je pak odměněn například vstupenkami na městské atraktivitu, knihami o městech či jinými reklamními předměty.

Fyzická prezentace spolku věnných měst probíhá pravidelně na veletrzích a společenských akcích ve věnných městech. Pro tyto účely je k prezentaci využíván jednotný vizuální styl v podobě sjednocené grafiky a loga používaných na brožurách, letáčích, banerech a dřevěných stáncích. Dle výroční zprávy svazku (2018) se spolek pravidelně účastní veletrhu Infotour a cykloturistika Hradec Králové, Czech Travel Market Praha Letňany, veletrh cestovního ruchu Wrocław, Regiony ČR Lysá nad Labem. Dále je možné stánek spolku navštívit v rámci společenských akcí:

- Chrudim – Brány památek dokořán
- Chrudimské dožínky
- Městské dračí slavnosti v Trutnově
- Slavnosti královny Elišky v Hradci Králové
- Martin na bílém koni pod Bílou věží v Hradci Králové
- Svatomartinský jarmark v Novém Bydžově
- Otevírání pevnosti v Jaroměři
- Vítání adventu v Mělníku

Obrázek 3. Prezenční stánek spolku Královská věnná města
Zdroj: Zdeněk Puš, 2021

Důležité jsou i propagační materiály spolku využívané především při fyzické prezentaci na prezenčních akcích a skrze infocentra v jednotlivých městech. Dále výroční zpráva svazku (2018) uvádí i pravidelné vydávání kalendáře akcí a doplňkových propagačních materiálů možných k zakoupení v turistických informačních centrech věnných měst. Jedná se například o turistické vizitky a razítka. Zmiňují i motivační program bonusových samolepek, které mají motivovat k návštěvě všech devíti měst. Jako reklamní předměty využívají i sérii devíti magnetů, papírové královské korunky – omalovánky či kapesní kalendáře, které mají každý rok jiné téma. Na rok 2022 bylo téma kreslené postavičky z královských věnných měst od kreslířky Veroniky Balcarové.

Jako další formy prezentace výroční zpráva svazku (2018) vykazuje články v časopise *Moje země*. Články se zabíraly jak samotnými městy a akcemi zde pořádanými, tak i známými osobnostmi, které jsou s městy spojovány. Zmiňují také i prázdninový cyklus reportáží Českého rozhlasu „*Za poklady královských věnných měst*“, který byl odvysílán během léta v roce 2018. Reportáže jsou ale stále dostupné na audioportálu Českého rozhlasu a jsou doplněné i o stručný článek.

Výroční správa svazku (2018) zaznamenává i vlastní pravidelné společenské akce pořádané i samotným spolkem. Jedná se o akci putovní Výtvarný salon královských věnných měst a volbu královny věnných měst, kdy každé věnné město vysílá své kandidátky, které soutěží o tento titul. Volba probíhá formou internetového hlasování na webových stránkách, následné vyhlášení pak na veletrhu Infotour a cykloturistika v Hradci Králové.

V dnešní době věnná města představují unikátní nástroj cestovního ruchu. Svým geniem loci kotvícím v bohaté kulturní a historické autenticitě lákají mnoho návštěvníků. Spolek Královská věnná města svou systematickou a vytrvalou činností tvoří solidní značku důležitou pro pozitivní vývoj cestovního ruchu. Spolek pod touto svou značkou zajišťuje určitou kvalitu pro návštěvníka, buduje dobrou pověst a zvyšuje tak i loajalitu návštěvníků.

4.2 Projekt Věnná města českých královen

Informace uváděné v této části textu, týkající se projektu, jsou výsledkem analýzy webových stránek projektu Ministerstva kultury NAKI II – Věnná města českých královen (2022) a částečně doplněna o jiné zdroje, které jsou dále uvedeny v textu.

Jak uvádí webové stránky Věnná města českých královen (2022) projekt, doplňujícím podnázvem také Živá součást historického vědomí a její podpora nástroji historické geografie, virtuální reality a kyberprostoru, je zaměřený na prezentaci tohoto fenoménu jak laické, tak odborné veřejnosti. Uvádí, že pomocí nástrojů historické geografie a vyspělé počítačové grafiky se snaží zajímavým způsobem poukázat na atraktivnost těchto historických měst plných kulturního bohatství. Dochází zde k propojení oborů historie, historické geografie, informatiky a softwarového inženýrství.

Webové stránky projektu (2022) informují, že na projektu spolupracují v rámci konsorcia – Filozofická fakulta Univerzity Hradec Králové, Historický ústav AV ČR a Fakulta informační technologie ČVUT. Celkem čtyři pracovní týmy, skládající se z odborníků těchto a dalších institucí, pracují pod vedením doc. Mgr. Petra Grulichy, Ph.D., který je hlavním řešitelem projektu.

Celý projekt je dle webových stránek technologické agentury TA ČR Starfos (2022) finančně podporován Ministerstvem kultury České republiky v rámci programu NAKI II – na podporu aplikovaného výzkumu a experimentálního vývoje národní a kulturní identity. Informují, že projekt byl zahájen v roce 2018 a plánované ukončení je koncem roku 2022.

Webové stránky projektu (2022) popisují jako hlavní výstupy projektu mobilní aplikaci a webový portál, využívající prvky rozšířené a virtuální reality, které mají sloužit jako historický průvodce věnnými městy. Dodávají, že průvodce má obsahovat rekonstrukční mapy a pro město Hradec Králové bude vytvořena speciální verze využívající rozšířenou realitu tzv. 3D cestu časem, která bude obsahovat 3D modelace zaniklých i

stávajících městských budov a ukázek dobového života. Dalšími výstupy jsou svazky Historického atlasu měst – Dvora Králové nad Labem, Jaroměř, Poličky a Vysokého Mýta.

Webové stránky projektu Věnná města českých královen (2022) podávají i zprávu o úspěšném dokončení některých výstupů. Jedná se například o vydání Historického atlasu Poličky, Jaroměř a Vysokého Mýta. Vydání atlasu města Dvůr Králové nad Labem je plánováno na rok 2022. Zhotoveny byly už i rekonstrukční mapy většiny měst a 3D modelace celkem 15 objektů v Hradci Králové. Například model vodárny, který je na obrázku 3. Dále byly již vyvinuty demonstrační prototypy virtuální a rozšířené reality pod OS Android i objektová databáze.

Obrázek 4. 3D model městské vodárny v Hradci Králové z přelomu 19. a 20. století

Zdroj: Centrum urbánní historie, 2022

Tyto plánované výstupy lze příhodně využít pro rozvoj cestovního ruchu v daných městech. Aplikace historického průvodce po městech s využitím rekonstrukčních map či, v případě Hradce Králové, 3D modelů, by sloužila jako zajímavý doplněk pro cestovní ruch a návštěvníkům by ozvláštnila jejich návštěvu možností poznat historickou podobu věnných měst. Také by tato nová služba mohla přilákat i mladší věkovou kategorii návštěvníků.

4.3 Chrudim

4.3.1 Základní informace

Chrudim, také někdy přezdívaná pro svou bohatou kulturní tradici a rozvinuté školství jako „*Athény východních Čech*“, je dle webových stránek Chrudimi (2017) město střední velikosti o rozloze 33 km², ležící v Pardubickém kraji, konkrétně v okrese Chrudim. Poloha města je dále znázorněna na obrázku 3. Webové stránky hodnotí tuto polohu jako velmi exponovanou, jelikož je v blízkosti hradecko-pardubické aglomerace, tedy populačních i ekonomických center těchto dvou sousedících krajů. Kobetič a kol. (2005, s. 54) přidávají, že v městských částích Chrudim I (historické centrum), Chrudim II (Nové město), Chrudim III (Kateřinské podměstí), Chrudim IV (Jánské podměstí), Medlešice, Topol, Vestec a část Vlčnov, žije přes 23 tisíc obyvatel. Jako symboly města uvádí webové stránky Chrudimi (2013) městský znak s černou orlicí s červenou zbrojí (zobákem, pařáty, jazykem) a prapor opět černo-bílo-červené barvy s figurou orlice z městského znaku.

4.3.2 Historie

První osídlení chrudimského území probíhá podle Kobetiče a kol. (2005, s. 141) již v období mladšího paleolitu a mezolitu. Uvádí, že z této doby byly na návrší Pumperky nalezeny pozůstatky sídliště a ojedinělých kamenných nástrojů. Krsková (2001, s. 199) se domnívá, že příhodná poloha na říčním ostrohu a úrodná půda polabské roviny poskytovaly výborné podmínky pro život dávných předků doby předslovanské. Toto potvrzuje i Kobetič a kol. (2005, s. 141–143) a dodává, že se zde našly pozůstatky mnoha pravěkých kultur. Přední a nejvíce zastoupenou pak jmenuje kulturu lužickou (12. – 9. století př.n.l.) a slezskoplátěnickou (9. – 4. století př.n.l.), která byla v Chrudimi doložena na mnoha místech. K nejvýznamnějším nálezům patří pozůstatky lužického pohřebiště a slezskoplátěnických hradišť. Významným národem obývajícím toto území od 4. století př. n. l. byli Keltové, kdy se autor domnívá, že se na blízkém území Hradiště u Českých Lhotic nacházelo rozsáhlé keltské oppidum. Nálezy z následujících období před naším letopočtem již nebyly tak četné a významné.

Stejskal (2011, s. 5) ve své knize popisuje nejstarší pověsti spojované s původem názvu této lokality. Uvádí, že zde své sídlo založil jakýsi Chrud. Připouští ale i možnost, že název mohl vzniknout z označení „Krvavá pevnost“ či „Krvavý hrad“ z Keltského období.

Za významný mezník ve vývoji Chrudimi považuje Kobětič a kol. (2005, s. 138–139) založení hradiště v 9. století, které představovalo důležité přemyslovské správní centrum na východě Čech. Dle něj toto sídlo těžilo i ze své polohy na zemské stezce spojující Čechy a Moravu. Dále Stejskal (2018, s. 8) podotýká, že z období středověku také pochází první písemná zmínka o Chrudimi, kterou uvádí Kosmova kronika v souvislosti s knížetem Břetislavem I., který tu roku 1055 zemřel.

Nejpodstatnější změna, kterou popisuje Kobětič a kol. (2005, s. 210), nastala v 2. polovině 13. století, kdy se oblast kolem hradiště rozrostla do rozsáhlé sídelní aglomerace a došlo k založení královského města králem Přemyslem Otakarem II. Autor, ale informuje, že přesná datace tohoto aktu není známá, odhaduje se, že k tomu došlo před rokem 1276.

Počátkem 14. století informuje Kobětič a kol. (2005, s. 211), že dochází k další změně statutu města, na královské věnné město. Upřesňuje, že jako první nechal král Václav II. roku 1307 odkázat své manželce Elišce Rejčce příjmy z Hradce nad Labem (Hradec Králové), Chrudimi, Vysokého Mýta, Poličky a Jaroměře. Dále vyzdvihuje i privilegia, která město nově nabylo. Jako nejdůležitější označuje právo mílové, tedy výsadu, že v okruhu jedné české míle (asi 11 kilometrů) od města nesměl působit žádný řemeslník. Poté tato tradice věnnosti pokračovala a zmiňovaná města (později i další) sloužila královnám jako zdroj příjmů, a to až do konce habsburské monarchie v roce 1918. Sejtková (2008) dodává, že však žádná z královen nebyla s městem nikterak výrazně spojována. Uvádí pouze výjimku, kterou představovala Žofie Bavorská, z jejíž iniciativy došlo koncem 14. století k dostavbě dominanty města – chrámu Nanebevzetí Panny Marie.

Během husitských válek (1419–1434) se Chrudim přiklonila na stranu protikatolickou, což mělo i za důsledek, jak uvádí webové stránky Chrudimi (2012), emigraci německy mluvícího obyvatelstva. Rozvíjí dále, že město se vymezovalo proti panujícím Habsburkům během neúspěšného stavovského povstání v letech 1547 a 1618–1621. Kromě ničivých požárů, epidemií a jiných živelných pohrom, které město v průběhu dějin zasáhly, bylo nejtěžším obdobím, které uvádí Kobětič (2005, s. 195) právě období třicetileté války. Rozvíjí, že město bylo zničeno a vypleněno jak švédskými, tak císařskými vojsky, mnoho obyvatel zemřelo a následkem rekatolizace byli nuceni opustit své domovy i evangelíci. Zmiňuje dále i četné průchody vojsk v období slezských, napoleonských i rakousko-pruských válek, kdy tyto průchody často přinášely pouze nepokoje a epidemie cholery.

V průběhu 19. století patřila Chrudim dle Grulich (2019) k nejlidnatějším městům celých východních Čech. Díky vysoké koncentraci vzdělávacích ústavů si i vysloužilo přezdívku od Františka Palackého „Athény východních Čech“. Poznamenává však, že postupem času ztrácela tato metropole na významu, kdy promeškala šanci na důležité železniční spojení, proto se zde postupná industrializace rozvíjela spíše mírným tempem. Progresivní vývoj města byl dle Šulce (2010, s. 14) zaznamenán až ve 20. století, kdy došlo k rozšíření plochy města a k nové výstavbě komunikací, což vedlo i k přílivu obyvatel. V současnosti město láká bohatým kulturním a společenským životem, stejně jako svou historií a tradicemi.

4.3.3 Geografie

Chrudim, dle webových stránek města (2017), náleží svou polohou do Svitavské tabule, která je součástí rozsáhlé rovinaté České tabule. Zemský reliéf se zvedá k jihu, kdy jižní část území pak náleží k pohoří Železných hor. Uvádí, že město leží v nadmořské výšce od 243 do 300 metrů nad mořem, zemský reliéf je tedy převážně mírně až středně zvlněný. Významnou dominantu území pak tvoří řeka Chrudimka, kolem níž se město rozkládá. Podle Kobetiče a kol. (2005, s. 149–150) řeka přitéká od jihovýchodu a ostře se stáčí k východu, dále k severu, kde opouští město. Od hlavního toku se v některých místech oddělují vedlejší větve a zbytky systému mlýnských náhonů. Vysvětluje, že řeka zde svou erozní činností vytvořila ostroh, na němž bylo vybudováno historické jádro města, podél Chrudimky pak podměstí.

Celková rozloha se rozkládá na 33 km², kdy webové stránky Chrudimi (2017) uvádí, že až 75% celkové rozlohy má charakter vhodný pro zemědělské využití. Díky úrodné půdě a příznivému klimatu se zde dle Kobetiče a kol. (2005, s. 214) pěstuje zejména cukrová řepa, ječmen, pšenice a brambory. Webové stránky Chrudimi (2017) zmiňují i zastavěné plochy, které zabírají zhruba pouhých 6%. „*Průmyslové objekty a plochy jsou situovány v okrajových částech města. Jedná se především o areál bývalého strojírenského podniku Transporta a území nově budovaných průmyslových zón Chrudim západ a Chrudim sever, stejně jako o lokalitu Májov, kde sídlí menší podniky, které se věnují obchodu, logistice, expedici a dalším oborům*“ (Chrudim, 2017).

Původní lesy na ploše města byly podle Kobetiče a kol. (2005, s. 79) již z větší části vykáceny. Informují o městských lesích nacházejících se v části Podhůra a polesí Pohled u

Mladoňovic. Co se týče zeleně ve městě, zaznamenává Kobetič a kol. (2005, s. 114) dva velké parky – Střelnice a Městský park. Z těch menších uvádí Zieglerovy sady, Wiesnerovu zahradu a parčík na Školním náměstí. Mimo centrum se nachází přírodní památka Ptačí ostrovy, která slouží jako ochrana hnízdišť vzácných druhů ptáků a míst výskytu obojživelníků. Dále je významná i přírodní rezervace Habrov (Kobetič a kol., 2005, s. 111).

4.3.4 Okolí města

Okolí města Chrudim se označuje jako Chrudimsko. Tento region je dále spravován Místní akční skupinou (MAS) Chrudimsko, která dle svých webových stránek (2021) má za hlavní cíl podporovat udržitelný rozvoj tohoto území, tedy i udržitelný cestovní ruch a prosazovat tyto principy na regionální úrovni, například vlastní iniciativou či podporou projektů různých subjektů, které jsou v souladu s rozvojovou strategií území. MAS Chrudimsko má nyní podle webových stránek 45 aktivních členů, z toho 11 členských obcí situovaných v nejbližším okolí Chrudimi. Dále je tento spolek součástí spolku Chrudimsko-Hlinecko, který se podle webových stránek Chrudimsko-Hlinecko (2021) soustředí na podporu rozvoje cestovního ruchu. Spolky sdílí společné hodnoty a vize, především z hlediska udržitelnosti cestovního ruchu, kterých se snaží dosahovat pomocí společného destinačního managementu a marketingové strategie. Webové stránky jmenují členy, kterými jsou MAS Chrudimsko, MAS Železnohorský region, MAS Skutečsko, Košumbersko a Chrasteco, Sdružení obcí mikroregionu Hlinecko a Geopark Železné hory.

Tato oblast nabízí mnoho turistických zajímavostí. Nachází se zde zástupci historických, církevních i technických památek. Dále i naučné stezky vedoucí skrze historická města i zachovalou přírodu, kulturní zařízení, pravidelné společenské akce i místa pro sportovní vyžití. Za nejčastější cíle z hlediska cestovního ruchu okolí Chrudimi označuje Kobetič a kol. (2005, s. 190) zříceninu hradu Lichnice, vodní nádrž Seč se zříceninou hradu Oheb, Soubor lidových staveb Vysočina na Veselém Kopci, dále slatiňanský zámek a hřebčín, miniaturu gotického hradu Kočičí hrádek, Národní geopark Železné hory či zbytky keltského oppida u Českých Lhotic.

4.3.5 Předpoklady cestovního ruchu

4.3.5.1 Lokalizační předpoklady

Přírodní podmínky

Reliéf a morfologické poměry

Územím Chrudimi a blízkým okolím prochází dle Českého statistického úřadu (2021) rozhraní dvou geomorfologických celků. „*Severní a severovýchodní část je tvořena Českou tabulí, která je typická nižší nadmořskou výškou a výskytem mořských usazenin (pískovce, opuka). Jižní a jihozápadní část náležící k Českomoravské soustavě je charakteristická pahorkatinným až vrchovinným reliéfem tvořeným vyvřelými a přeměněnými horninami. Součástí Českomoravské soustavy je Českomoravská vrchovina zastoupená na jihu okresu Železnými horami*“ (ČSÚ, 2021). O členitosti města napovídají i některé místní názvy, které uvádí Kobetič a kol. (2005, s. 150). Jedná se například o názvy – Podhůra, Jánské podměstí, ulice do Vrchu, Na Kopci či Na vrších.

Klimatické poměry

Kobetič a kol. (2005, s. 121) informují, že Chrudim vlivem své polohy patří z klimatického hlediska mezi oblasti teplé, vyznačující se suchými léty a krátkou mírnou zimou. Tyto skutečnosti se dále projevují v průměrných teplotách vzduchu a srážkách, v počtu mrazivých dnů a dnů se sněhovou pokrývkou.

Klimatické podmínky v Chrudimi	
Průměrná roční teplota vzduchu	9,2 °C
Počet dnů se sněhovou pokrývkou	40 dnů
Počet mrazových dnů	100–110 dnů
Počet ledových dnů	30–40 dnů
Průměrný roční úhrn srážek	728 mm
Převládající směr větru	západní

Tabulka 1. *Klimatické podmínky v Chrudimi*

Zdroj: Kobetič a kol., 2005, vlastní zpracování

Kvalita ovzduší je na území města Chrudim dle webových stránek města (2015) ovlivňována především dopravou, jelikož zde není žádný velký znečišťovatel ovzduší v podobě chemických provozů a jiných továren. Kobetič a kol. (2005, s. 214) ovšem dodává, že velkými zdroji znečištění jsou chemické provozy v nedalekých Pardubicích.

Hydrologické poměry

Významná řeka Chrudimka, tvořící říční ostroh, byla v minulosti dle Kobetiče a kol. (2005, s. 55) důležitým zdrojem pitné vody a hlavním kanalizačním sběračem. Přidává také, že vlivem menší unášecí schopnosti, zde vznikala říční sedimentace a docházelo k častým záplavám. Proto později, v polovině 20. století, došlo ke směrové stabilizaci a spádovým úpravám, které měli za úkol regulovat tok řeky. Další protipovodňovou ochranou a zároveň i technickou památkou jsou vodní nádrže vybudované na řece Chrudimce. Uvádí Hamry, Seč a Křižanovice.

Zelené plochy

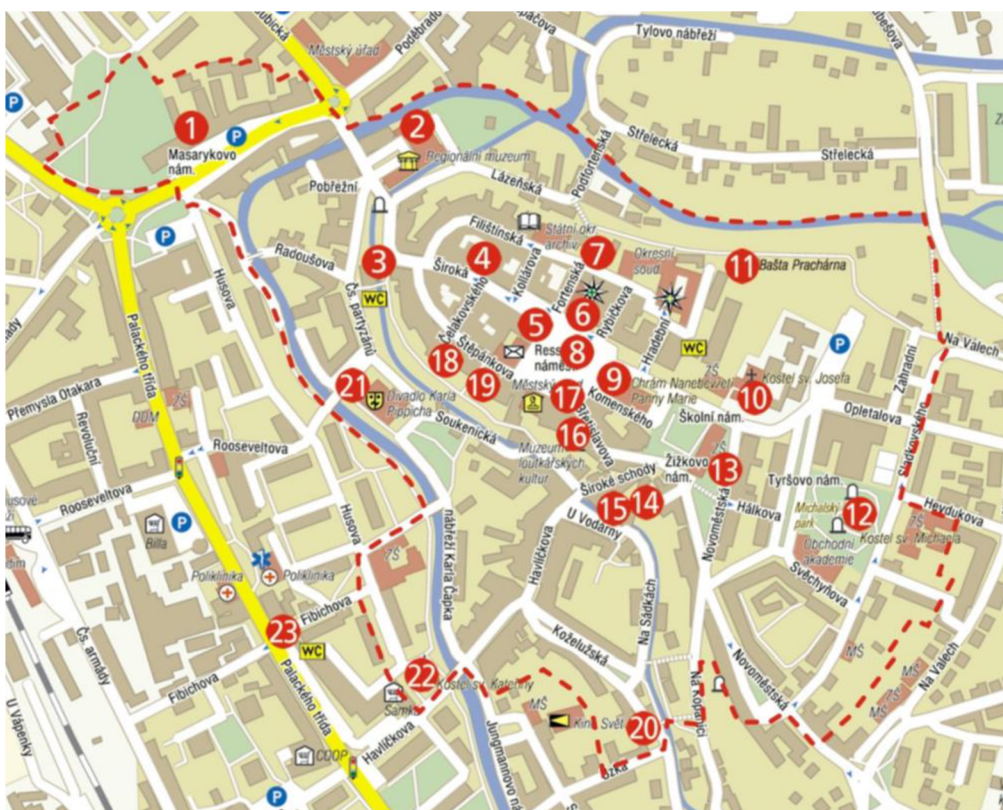
Město Chrudim vlastní podle webových stránek Městské lesy Chrudim (2021) 454 ha lesa situovaného jihozápadně od centra v části Podhůra. Jedná se o tzv. Pohledský revír a Špitální les, v minulosti nazývaný také Podhůří nebo revír Hůra Králové, jehož název odkazoval na věnnost města. Nyní dle stránek se v lesních prostorách nachází mnoho sportovního i rekreačního vyžití. Návštěvníci zde najdou například rozhlednu Báru II, lanový park, cyklopark, lezeckou stěnu, venkovní tělocvičnu. Vybudovány jsou zde i okruhy pro orientační běh, vozíčkáře, pro účastníky hipoturistiky či nyní nově Fit okruh Kometa, vybudovaný ve spolupráci s kluby rekreačních běžců Chrudim a Nordic walking Chrudim. Tento areál je oblíben i v zimním období, kde jsou v této lokalitě pravidelně upravovány běžkařské tratě. V současné době také organizace městských lesů Chrudimi usiluje o vybudování vzdělávacího a návštěvnického centra Podhůra. Dále uvádí, že organizace nabízí vzdělávací programy pro děti jak z mateřských škol, tak pro žáky škol základních i středních. V neposlední řadě i odkazují na možnost ubytování v hájence.

K dalším zajímavým plochám s množstvím zeleně dále Kobetič a kol. (2005, s. 114–115) řadí park Střelnici a Městský park.

Důležitá je i péče o cenná území a ohrožené živočichy či rostliny. Na území Chrudimi se nachází hned několik takových míst. Jedná se o přírodní památku Ptačí ostrov, přírodní rezervaci Habrov, významný krajinný prvek Hyksovo peklo a čtyři památné stromy (Kabetič a kol., 2005, s. 111).

Kulturně-municipální podmínky

Podle turistického portálu Chrudim (2021) se v jádru města nachází rozsáhlá památková zóna vyhlášená roku 1990. Svou zachovalou středověkou strukturou s památkově významnou zástavbou patří k nejkvalitnějším a největším městským památkovým zónám východních Čech. Rozvíjí, že rozloha této zóny, která je vyobrazena na obrázku 4., je 52 ha a na území celého města je pak celkem 98 nemovitostí zapsaných v seznamu nemovitých kulturních památek. Činnost města v rámci památkové péče probíhá skrze členství v Programu regenerace městských památkových rezervací a zón. Uvádí, že v roce 2013, díky přípravě a realizaci svého programu, město uspělo a vyhrálo titul „Historické město roku“.

Obrázek 5. Městská památková zóna

Zdroj: Turistický portál Chrudim, 2021

Přirozeným centrem města je Resslerovo náměstí s hlavní dominantou gotického kostela Nanebevzetí Panny Marie. Kobetič a kol. (2005, s. 66–67) ho popisuje jako trojlodní baziliku s dominujícími dvěma stejnými hranolovými věžemi vysokými zhruba 62 metrů. V interiéru se nachází sochy, obrazy náboženské tematiky, některé i od slavného chrudimského malíře Josefa Ceregettiho, dále je zde i barokní zdobený oltář. Na obrázku 4. se kostel nachází pod číslem 9. Další památkou situovanou na Resslerově náměstí (na obrázku 4 představované číslem 8) je barokní sloup Proměnění Páně, kdy Kobetič a kol. (2005, s. 161–162) uvádí, že na jeho návrhu se podílelo v letech 1714–1732 hned několik sochařů a kameníků. Zmiňuje i vliv moderní doby, kdy se v polovině 19. století ke sloupu přisadily tři vodní kašnové nádrže. Poslední zmiňovanou památkou na Resslerově náměstí (na obrázku 4 číslo 6) je budova Staré radnice, která byla dle turistického portálu Chrudimi (2021) několikrát přestavována, zachovala si však barokní fasádu syté barvy. Jako nejvýznamnější památku z období renesance uvádí Mydlářský dům, významná a pro Chrudim typická stavba s arkádovým průčelím doplněným alegorickými reliéfy. Na obrázku 4 je vyznačen číslem 16. V dnešní době se zde nachází Muzeum loutkařských kultur. Samy loutky představují neodlučitelný atribut města. Dlouhou tradici má festival Loutkařská Chrudim, kdy se do města sjíždí amatérští loutkaři z celé České republiky i Evropy. Jako zajímavé ozvláštnění procházky po městě zmiňují úzký průchod Myší díru, která vybíhá z hradeb. Na obrázku 4 je značena číslem 19. Dalšími architektonicky zajímavými stavbami jsou kostely – sv. Kateřina (číslo 22) a sv. Michaela (číslo 12) a kapucínský klášter se zahradou a kostelem sv. Josefa (číslo 10). Dále komplex muzejních budov (číslo 2), který je označen jako centrum chrudimského kulturního života, klasicistní Wiesnerův dům (číslo 1), pojmenovaný po továrníkovi Františku Wiesnerovi, který ve městě podnikal, poté i rodné domy slavných rodáků Josefa Resslera (číslo 4) a Jana Nepomuka Štěpánka (číslo 18). Jako zástupce pozdějších uměleckých směrů jmenují secesní Kotěrovu vilu (číslo 23) a funkcionalistickou budovu Divadla Karla Pippicha (číslo 21).

Obrázek 6. Kostel Nanebevzetí Panny Marie a sloup Proměnění Páně

Zdroj: Turistický portál Chrudim, 2021

Obrázek 7. Mydlářovský dům

Zdroj: Turistický portál Chrudim, 2021

Obrázek 8. Divadlo Karla Pippicha

Zdroj: Věnná města, 2022

Obrázek 9. Kostel sv. Jakuba – Muzeum barokních soch

Zdroj: Věnná města, 2022

Obrázek 10. Regionální muzeum v Chrudimi

Zdroj: Turistický portál Chrudim, 2021

Turistický portál Chrudim (2021) dále nabízí i okruhy, jak tyto památky v návaznosti projít. Nezapomínají ani na osoby s pohybovým handicapem a vypracovali bezbariérový prohlídkový okruh. K přilákání návštěvníků funguje ve městě i projekt „*Chrudim – město tří muzeí*“. Zábavné a vzdělávací programy, sdružující návštěvu těchto tří objektů, jsou zaměřené na rodiny s dětmi (program Tři klíče k pokladu) a na školní kolektivy (Poznáváme Chrudim) (Strategický plán, 2014).

V hlavní letní sezoně zde probíhá podle konceptu rozvoje cestovního ruchu města Chrudim (2020) mnoho kulturních a sportovních akcí pro všechny věkové i zájmové kategorie. K nejvýznamnějším patří, již zmiňovaná, Loutkařská Chrudim. V roce 2022 proběhne již 71. ročník, dále Salvátorská pouť s pouťovým jarmarkem v historickém centru. Pro kulturní nadšence zde probíhá letní barokní scéna, festival plný divadelních her, opery, hudby, šermířských klání či artistických vystoupení. Dále letní kina, hudební festival Zlatá Pecka, Muzejní noc či dožínky. Nechybí ani sportovní turnaj Underground Football Cup nebo cyklistický závod MTB Manitou Železné hory. Podle následujícího výčtu vybraných

kulturních a sportovních akcí, který je uveden v konceptu rozvoje cestovního ruchu města Chrudim (2020) je zřejmé, že nabídka je opravdu obsáhlá.

- Městský bál – leden
- Masopustní jarmark – únor
- Den Země – duben
- Athény východních Čech (festival klasické hudby) – duben
- Brány památek dokořán – duben
- Muzejní noc – květen
- Svatojánská slavnost – červen
- Podhůra bike – červen
- Loutkařská Chrudim – červen/červenec
- Rallye Železné hory (slavnostní start) – červenec/srpen
- Bioleťák – červenec/srpen
- Salvátorská pouť – srpen
- MTB Manitou Železné hory (start/cíl, doprovodný program) – srpen
- Underground Football Cup Chrudim – srpen
- Letní barokní scéna – srpen
- Zlatá Pecka (festival klasické hudby) – srpen/září
- Dny evropského dědictví – září
- Chrudimské dožínky – září
- Chrudimská vinařská desítka – září
- Běh naděje – říjen
- Rybí jarmark – říjen
- Kateřinské posvícení – listopad
- Loutkařský víkend – listopad
- Stříbrná neděle – prosinec

Všechny kulturní instituce a akce pořádané v Chrudimi má na starost příspěvková organizace města – Chrudimská beseda (Chrudimská beseda, 2021).

4.3.5.2 Realizační předpoklady

Dopravní předpoklady

Vzhledem ke své poloze a velikosti disponuje město jak silničním, tak vlakovým napojením. Chrudim leží na silniční křižovatce. Tyto silnice zajišťují městu napojení na blízké Pardubice, dále na Hradec Králové a nájezd na dálnici D11 směrem do Prahy. Poté i napojení východním směrem na Vysoké Mýto, kde se silnice napojuje na silniční tah na Slovensko. Dle ředitelství silnic a dálnic (2021) byl na silnici I/37 vybudován obchvat města, kterým je odkloněna tranzitní doprava z centra. Dodávají, že druhý úsek tohoto obchvatu byl otevřen v prosinci 2021. Přeprava po městě je zajišťována čtyřmi linkami autobusu městské hromadné dopravy. Zajímavou možností dopravy pro cyklisty pak poskytují tzv. cyklobusy, které jezdí od června do října na trase Pardubice – Polička (Arriva, 2021) Co se týče železniční dopravy, tak výhodou pro město je dostupnost hlavní vlakové sítě v nedalekých Pardubicích. Jinak Chrudim představuje spíše lokální železniční křižovatku. Dle webových stránek Aeroklubu Chrudim (2022) se v zde nachází veřejné vnitrostátní letiště, využívané převážně pro sportovní potřeby.

Materiálně-technické předpoklady

Ubytovací a stravovací zařízení jsou jedny z nejdůležitějších materiálně-technických předpokladů účasti na cestovním ruchu. Ve městě mohou účastníci cestovního ruchu využít různých typů ubytování podle svých požadavků. Nachází se zde hotely, penziony, soukromé apartmány i ubytovny. Významný výpadek v ubytovacích službách představuje uzavření hotelu Bohemia v roce 2013, který představoval největší ubytovací zařízení v Chrudimi. Tento významný vliv je i zřetelný z tabulky 2. K sestavení tabulky bylo využito údajů Českého statistického úřadu, který do svých statistik nezačleňuje ubytovací kapacity s méně než 5 pokoji, proto lze předpokládat, že celková návštěvnost je vyšší. Dle turistického portálu Chrudimi (2021) je registrováno celkem 18 objektů poskytujících ubytovací služby. Některé z objektů nabízejí i služby pro firemní akce a teambuilding. Ovšem tyto subjekty nedisponují kapacitou pro větší kongresové akce. K tomu jsou pouze příležitostně využívány budovy muzea (Strategický plán, 2014).

Rok	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Hosté v HUZ	11 894	12 586	4 802	3 672	8 577	9 491	6 344	7 339	7 663
Přenocování v HUZ	24 312	28 168	12 040	8 670	19 319	22 295	12 960	15 379	16 078

Tabulka 2. *Návštěvnost hromadných ubytovacích zařízení*

Zdroj: koncepce rozvoje cestovního ruchu města Chrudim, 2020

Největší koncentrace stravovací zařízení je v centru města. Jedná se o zařízení mnoha druhů, nabízející pokrmy různých kuchyní. Nachází se zde restaurace, bufety, bistra, kavárny, čajovny, bary, pivovary či vinotéky.

Dalšími významnými předpoklady pro rozvoj cestovního ruchu jsou sportovní-rekreační zařízení, kterými město Chrudim disponuje v poměrně velkém množství. Nachází se zde běžná sportoviště, jako zimní stadion, fotbalová hřiště, hokejbalové hřiště, kryté ale i venkovní koupaliště, fitness centra, skate park, jezdecké stáje či jiné sportovní haly. Nachází se zde i unikátní hřiště na tzv. foot golf, tedy sport kombinující fotbal a golf. Ve městě se v menším zastoupení nachází i wellness centra a jiná zařízení poskytující tyto služby. Rozsáhlou oblastí vhodnou pro sport i rekreaci v přírodě jsou Městské lesy Podhůra. Zde se dle webových stránek městských lesů Chrudim (2021) nachází rozhledna Bára, lanový park, cyklopark, lezecká stěna, venkovní tělocvična a mnoho upravených lesních cest využívaných jako pěší, běžecké i cyklotrasy. Nevýhodou jak pro cestovní ruch a rekreaci, tak i běžnou dopravu je stále nedokončená cyklostezka spojující Chrudim s Pardubicemi. Tato trasa by zvyšovala potenciál města i díky návaznosti na cyklostezku do Slatiňan. Ve vybrané oblasti se nachází také množství naučných a zábavných stezek. Koncepce rozvoje cestovního ruchu města Chrudim (2020) například uvádí lesní naučnou stezku Podhůra, dlouhou zhruba 3 kilometry a doplněnou o informační tabule. Dále naučnou stezku Modrá osa, která na devíti panelech popisuje faunu a flóru v Chrudimi. Přidávají i vlastivědnou stezku Krajem Chrudimky či geologickou cyklostezku MAGMA.

4.3.5.3 Selektivní předpoklady

Z demografického hlediska má dle Českého statistického úřadu (2020) počet obyvatel dlouhodobě klesající tendenci. Kdy uvádí, že druhé největší město Pardubického kraje obývá 23 140 obyvatel. Ve strategickém plánu města (2014) je také zmíněno postupné stárnutí populace. V Chrudimi převažuje věková skupina poproduktivní před předproduktivní. Nejpočetnější skupina je produktivní, tedy v rozmezí 15–64 let.

Politická situace je ve městě stabilní a bezpečná jak pro obyvatele, tak návštěvníky. V posledních komunálních volbách v roce 2018 byl do funkce starosty podle webových stránek Chrudimi (2022) zvolen Ing. František Pilný, MBA za politickou stranu ANO. Uvádí i místní politická hnutí jako jsou Chrudimáci a Koalice pro Chrudim.

Chrudim jako destinace cestovního ruchu by měla také být schopna nabídnout návštěvníkům, co nejvíce informací, které mohou ovlivnit jejich pobyt. Zároveň by tyto informace měly být lehce dostupné a odpovídat určité kvalitě. Tyto služby zajišťuje turistické informační centrum, které poskytuje informace o památkách, akcích a jiných atraktivitách a atrakcích, dostupných službách ve městě dále i například podává informace o dopravních spojích. Dle turistického portálu Chrudimi (2021) poskytuje centrum i mapy Chrudimi a okolních oblastí, brožury, letáky a knihy, doplňkový prodej suvenýrů a reklamních předmětů města. Chrudimské turistické informační centrum získalo i v roce 2019 certifikát klasifikační třídy B, splňuje tedy standarty České centrály cestovního ruchu – CzechTourism a Asociace turistických informačních centrem České republiky pro tuto skupinu (turistický portál Chrudim, 2021). V informačním centru lze sjednat i prohlídku města s průvodcem či zapůjčit audioprůvodce. Informace návštěvníkům poskytují i naučné tabule, které jsou rozmístěny po centru města a v Městských lesích Podhůra.

4.4 SWOT analýza

SWOT analýzu označuje Pořízek (2019) za nejčastěji používanou techniku pro hodnocení faktorů ovlivňujících úspěšnost organizace, projektu nebo z hlediska cestovního ruchu lze přenést i na destinaci. Dle Otáhala (2012) se jedná o rozbor a hodnocení jednotlivých aspektů vycházejících ze zkoumání vnitřního a vnějšího prostředí daného subjektu. Silné a slabé stránky jsou chápány jako faktory vnitřního prostředí. Příležitosti a hrozby zase jako faktory prostředí vnějšího, tedy faktory, které na subjekt působí zvenčí. Zkratka SWOT se skládá z prvních písmen čtyř anglických slov – Strengths, Weaknesses, Opportunities a Threats, tedy silné stránky, slabé stránky, příležitosti a hrozby. I proto uvádí, že se tato analýza hojně využívá především v marketingu a managementu pro vytváření marketingové strategie a strategického plánování.

Pro účely této práce jsou v následující části textu analyzovány předpoklady turistické destinace Chrudim, s využitím koncepce rozvoje cestovního ruchu města Chrudim (2020) a dalších zjištěných poznatků. Tato metoda byla zvolena především pro svou přehlednost, stručnost ale přitom i velice komplexní charakter.

Vnitřní faktory

Silné stránky

- Významné centrum kulturního dědictví UNESCO – loutkářství
- Známý a dlouholetý festival Loutkařská Chrudim (71. ročník)
- Historické památky
- Statut věnného města
- Člen spolku Královská věnná města – systematická a rozsáhlá propagace
- Spolupráce v rámci Chrudimska-Hlinecka
- Pestrý výběr společenských akcí, festivalů, slavností
- Rozsáhlá památková zóna v centru
- Přírodní potenciál skloubený se sportovním vyžitím v městských lesích – možnost příměstské rekreace
- Stezky pro hipoturistiku v Městských lesích (propojení se Slatiňanami)
- Nabídka atraktivit v okolí
- Nový obchvat města

- Rozvinutá infrastruktura cestovního ruchu (certifikované turistické informační centrum, ubytovací a stravovací zařízení)
- Dobrá pověst města („Athény východních Čech“)
- Cyklostezka z centra města do Slatiňan, Medlešic
- Dopravní dostupnost (silniční, železniční)
- Blízká vzdálenost od centra kraje a hlavního železničního tahu (Pardubic)
- Součást širší Hradecko-pardubické aglomerace
- Tvorba produktů pro cestovní ruch (turistické okruhy po památkách, programy pro rodiny s dětmi, školy)
- Široké zastoupení sportovišť
- Snaha o rozvoj města, spolupráce s občany (projekt Zdravé město – místní Agenda 21, Desatero problémů města, tvorba mentálních map)
- Čerpání fondů Evropské unie
- Rozvinutá spolková činnost (především v kultuře)

Slabé stránky

- Nedostatečná propagace a využívání potenciálu kulturního dědictví UNESCO
- Absence nabídky služeb pro kongresový cestovní ruch
- Menší kapacita ubytovacích zařízení
- Nedostatek parkovacích míst
- Špatná dopravní situace ve městě
- Nedokončená cyklostezka Chrudim – Pardubice
- Absence cyklostezky k Městským lesům Podhůra
- Uzavření hotelu Bohemia
- Vysoký podíl jednodenních návštěvníků
- Úbytek a stárnutí obyvatelstva
- Sezónní výkyvy v cestovním ruchu
- Malá finanční podpora cestovního ruchu ze strany města
- Nízká průměrná délka pobytu návštěvníka
- Malá nabídka wellness služeb
- Nízká vazba obyvatel k historickému a kulturnímu dědictví

Vnější faktory

Příležitosti

- Dokončení cyklostezky Chrudim – Pardubice a další napojení na stezku do Slatiňan
- Vytvoření jednotné a vizuálně přívětivé prezentace města (logo, heslo, slogan)
- Znovuotevření hotelu Bohemia
- Dokončení mobilní aplikace a webového portálu historického průvodce v rámci projektu Věnná města českých královen
- Nové projekty spolku Královská věnná města (př. putovní festival)
- Dokončení třetí etapy obchvatu města
- Rozšíření nabídky produktů i pro jiné skupiny (př. pro páry, seniory)
- Čerpání finančních prostředků z fondů Evropské unie, dotačních programů Pardubického kraje, Ministerstva kultury a Ministerstva pro místní rozvoj

Hrozby

- Nedostatečná péče o památky
- Nízká motivace aktérů cestovního ruchu pro činnost a vzájemnou spolupráci
- Neuspokojování potřeby mladé generace
- Rostoucí konkurenceschopnost Pardubic, popřípadě i jiných lokalit v okolí
- Nedostatek finančních prostředků
- Ukončení činnosti organizací, spolků a realizace akcí

Shrnutí SWOT analýzy

Obecné závěry SWOT analýzy jsou takové, že by se město mělo zaměřit na to, jak zdůraznit silné stránky, jak naopak limitovat ty slabé, jak využít příležitostí a zamezit hrozbám.

Nejvýznamnější silnou stránkou pro město je jeho dlouholetá tradice loutkářství, která je i zapsána na seznamu UNESCO jako kulturní dědictví. Tento veliký potenciál ale není využíván dostatečně. Bylo by například vhodné tento nejvýznamnější atribut města přenést i do loga a sloganu města a vytvořit tak unikátní a jednotnou značku. Je zde ovšem vhodné využití vícedenního festivalu a rozsáhlé expozice v Muzeu loutkářských kultur. Tyto atraktivita, ale opět nejsou dostatečně propagovány především na sociálních sítích, které by oslovily i mladší generace. V návaznosti na společenské akce je nutné i navýšit ubytovací kapacity, které nyní nejsou optimální. Toto by zajišťoval Hotel Bohemia, který by disponoval i službami pro kongresový cestovní ruch, teambuildingové akce a wellness. Nabídka vícekapacitních ubytování v Chrudimi v podstatě neexistuje, přitom město svou atraktivní polohou má blízko jak do centra kraje, tak i do přírody v nejbližším okolí nebo i do oblasti Železných hor. Chrudim má tedy pro tento typ cestovního ruchu skvělé předpoklady, které zatím nejsou využity. Jeho znovuotevření představuje jednu z největších příležitostí pro město. Další velkou příležitostí by bylo i dokončení výstavby plánované cyklostezky z nedalekých Pardubic a napojení této cesty dále na stezku do Slatiňan. Tato cyklostezka by představovala další možnost dopravy do centra kraje a měla by jak dopravní, tak i rekreační využití, které by do města přivedlo nové aktivní návštěvníky. Jednou z nejzávažnějších slabých stránek se zdá být špatná dopravní situace ve městě, kdy často vznikají dopravní zácpy. Na tuto skutečnost, ale město reaguje a probíhá zde nyní výstavba obchvatu města, která je již v pokročilé fázi. Tento obchvat má pak za úkol odvést z centra města nadbytečnou dopravu, která narušuje poklidný život ve městě, a i příjemný zážitek návštěvníků. V návaznosti na dopravu je ještě nutné se zaměřit na efektivní řešení situace s nedostatek parkovacích míst v centru. Přínosné jsou pro město i spolupráce v organizacích sjednocujících blízké okolí, jelikož Chrudim nemá předpoklady, které by návštěvníky přitahovaly na déle než jeden den. Proto je příhodné propagovat i turisticky zajímavé cíle v okolí, které jsou dobře dostupné z města a prodloužily by tak délku dobytu návštěvníka ve městě. Dalším vhodným krokem by bylo identifikovat cílové skupiny a přizpůsobit tomu i nabídku služeb, tedy nových i stávajících produktů cestovního ruchu, které by je mohly zajímat. Zatím je nabídka specializovaná především na rodiny s dětmi.

4.5 Dotazníkové šetření

Dotazníkové šetření je jednou z častých metod sběru dat v rámci kvantitativního výzkumu. Tento typ výzkumu má dle Olecké a Ivanové (2010) generalizovat, tedy zobecňovat zjištěné zákonitosti ověřované na dostatečně velkém vzorku respondentů. Dotazníkové šetření bylo vybráno, jako klíčová metoda sběru dat, především díky vysokému potenciálu snadno a v krátkém čase zasáhnou velký počet respondentů, nezávisle na prostoru. Dále i kvůli jeho rychlé přípravě a zpracování.

Konkrétní dotazník byl sestaven tak, aby zjistil celkové povědomí o věnných městech a jejich zaznamenané propagaci. Dále se dotazník ubíral směrem k samotné Chrudimi a její atraktivnosti. Zde se například zjišťoval nejčastější motiv návštěvy, využívané služby cestovního ruchu, a i subjektivní hodnocení města a služeb, zde poskytovaných. Dotazníkové šetření bylo ukončeno sérií otázek týkajících se propagace věnných měst na území města Chrudimi a celkově zaměřeno na práci města s tímto fenoménem.

Dotazníkové šetření bylo realizováno v časovém úseku zhruba tři týdnů v měsíci leden 2022. Kdy dotazník celkem vyplnilo 87 respondentů jak z řad návštěvníků, tak obyvatel Chrudimi. K šíření dotazníku docházelo především elektronickou formou skrze sociální síť. Tento způsob distribuce se jevil jako nejlepší, z důvodu velkého počtu oslovených uživatelů a rychlosti jejich odezvy. Odkaz na dotazník byl umístěn, jak na stránky na Facebooku určené pro české návštěvníky, tak na stránky pro obyvatele Chrudimi a blízkého okolí. S žádostí o pomoc s distribucí dotazníků bylo osloveno i turistické informační centrum Chrudimi. Žádost ovšem zůstala bez odpovědi. Samotný dotazník byl sestaven skrze aplikaci Disk Google, která umožňuje vytváření a následně i souhrn všech odpovědí online průzkumů či kvízů skrze formuláře. Dotazník tvořilo celkem 25 otázek, kdy nejčastějším typem otázky byl typ polozavřený. Vyskytovaly se ale i otázky otevřené, které dávaly podnět k zamyšlení. Bohužel tyto otázky zůstávaly ze značné části nezodpovězeny, kdy respondenti často uváděli odpověď „nevím“. Také zde pak vznikala dodatečná nutnost kategorizace odpovědí, která byla značně časově náročná. V neposlední řadě zde bylo využito i zadání ohodnotit daný předmět zkoumání na stupnici od 1 do 5. Dále byl dotazník komponován do jednotlivých sekcí, které na sebe navazovaly vzhledem k odpovědím respondenta. Například, když respondent na otázku „Setkal/a jste se někdy s propagací věnných měst jako destinace cestovního ruchu?“ odpověděl kladně, následovala otázka „Kde jste tuto propagaci zaznamenal/a?“. Když byla odpověď záporná tato návazná otázka

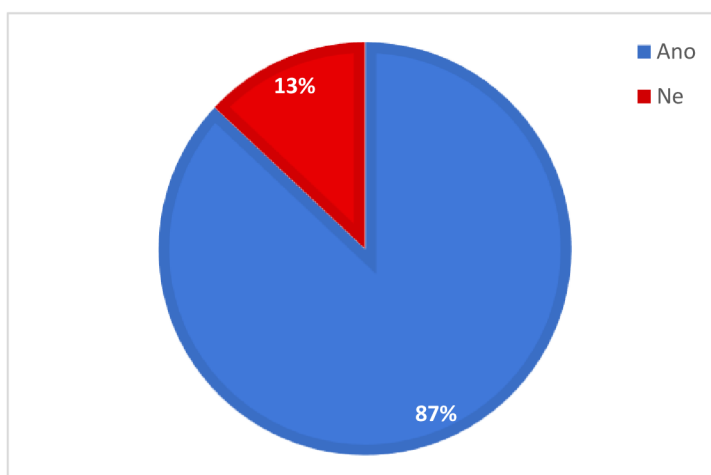
se již neobjevila. Proto tedy většina respondentů odpovídala zpravidla na méně otázek, než byl celkový počet.

Zpracování výsledků dotazníkového šetření bylo zaznamenáno pomocí grafů vytvořených v programu Microsoft Excel. Jedná se o grafy koláčové a sloupcové, které jsou dobře přehledné.

Komentované výsledky dotazníkového šetření

První dvě otázky se týkaly především odhalení struktury respondentů. Dotazník odhalil výrazný genderový rozdíl. Z celkového počtu 87 odpovídajících bylo 71% žen a pouze 29% mužů. Další otázka byla směřována na věk. Nejpočetnější zastoupenou věkovou skupinou byla skupina 19–25 let, která představovala 39%. Poté skupina 41–60 let, která tvořila 38%. V menším zastoupení, zhruba 17% pak odpovídali respondenti věkové skupiny 26–40 let. Nejméně početné byly skupiny do 18 let (2%) a nad 61 let (4%). Forma distribuce dotazníkového šetření skrze sociální sítě ovlivnila výsledky věkové struktury, především z hlediska menšího počtu nejstarší vybrané věkové skupiny.

Víte, co znamená označení „věnné město“?

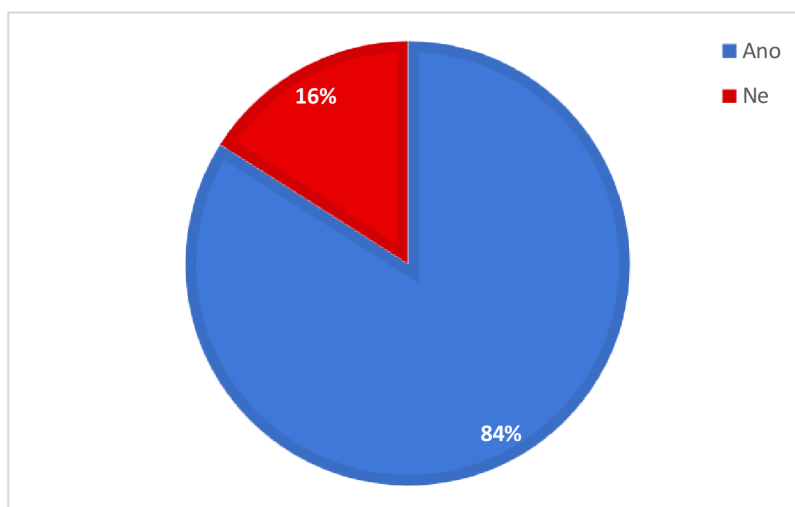

Graf 1. Víte, co znamená označení "věnné město"?

Zdroj: vlastní zpracování

Výsledky ukazují dominující obeznámení s fenoménem věnnosti.

Vybavíte si některá věnná města?

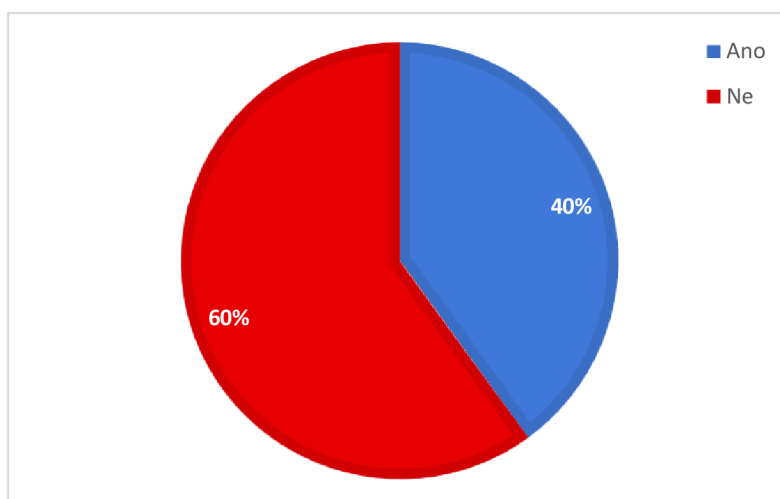

Graf 2. Vybavíte si některá věnná města?

Zdroj: vlastní zpracování

Respondenti jsou v převážné většině schopni si vybavit i příklady konkrétních věnných měst. V následující otázce, zadávající respondentům vypsát tyto města, nejčastěji uváděli město Hradec Králové, které se vyskytlo v 88% odpovědí, poté následovala Chrudim ve 34% odpovědí. Dále Dvůr Králové nad Labem (25%), Vysoké Mýto (21%), Trutnov (21%), Jaroměř (21%), Polička (19%). Nejméně zmiňována byla města Mělník a Nový Bydžov, která se vyskytla pouze v 11% odpovědí.

Setkal/a jste se někdy s propagací věnných měst jako destinace cestovního ruchu?

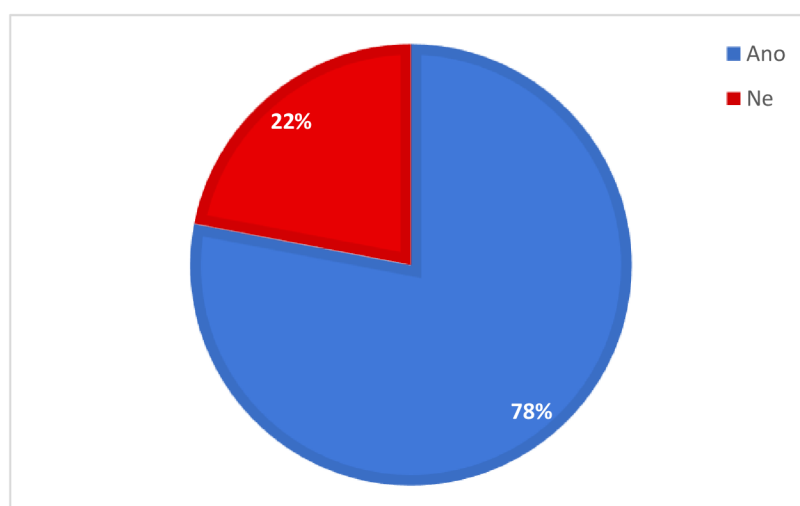

Graf 3. Setkal/a jste se někdy s propagací věnných měst jako destinace cestovního ruchu?

Zdroj: vlastní zpracování

Nadpoloviční většina respondentů uvedla, že se s propagací nesetkala. Ti, co se s propagací již setkali, uváděli v doplňující otázce, že se jednalo nejčastěji o propagaci na internetu (66%), skrze turistická informační centra (55%), v tisku (43%), méně pak uváděli propagaci v televizi a rozhlase (20%). S propagací na veletrhu se setkal nejmenší počet respondentů.

Navštívil/a jste už někdy Chrudim?

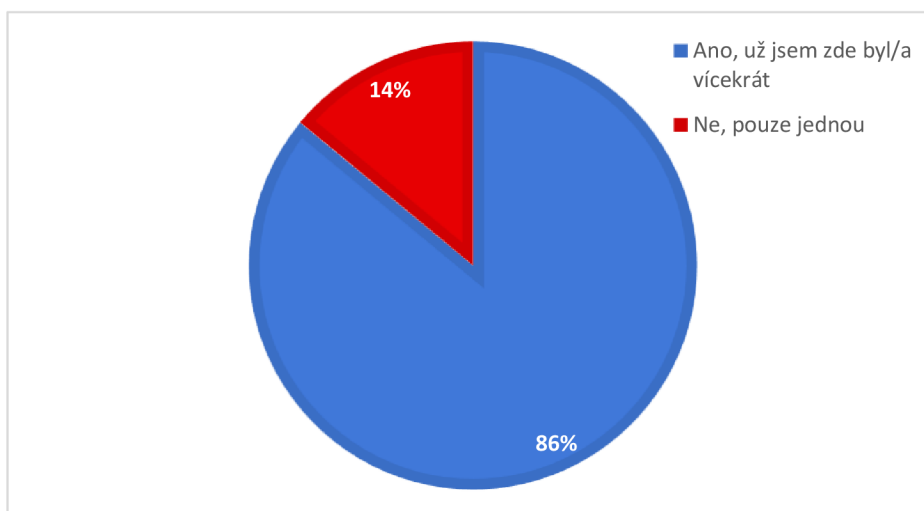

Graf 4. Navštívil/a jste už někdy Chrudim?

Zdroj: vlastní zpracování

Dominantní většina, uvedla, že Chrudim již někdy navštívila. Pro ty, kteří odpověděli záporně, dotazník v tomto bodě končí.

Navštívil/a jste Chrudim již vícekrát?

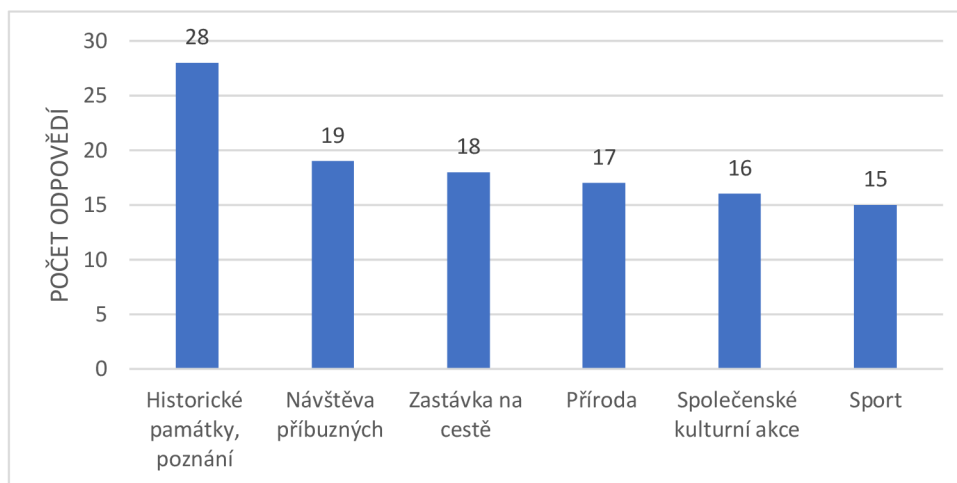

Graf 5. Navštívil/a jste Chrudim již vícekrát?

Zdroj: vlastní zpracování

Dle poměru odpovědí s výraznou převahou vícečetné návštěvy se lze tedy domnívat, že město Chrudim má především vracející se návštěvníky, což je dobrý předpoklad pro další rozvoj.

Co Vás k návštěvě motivovalo?

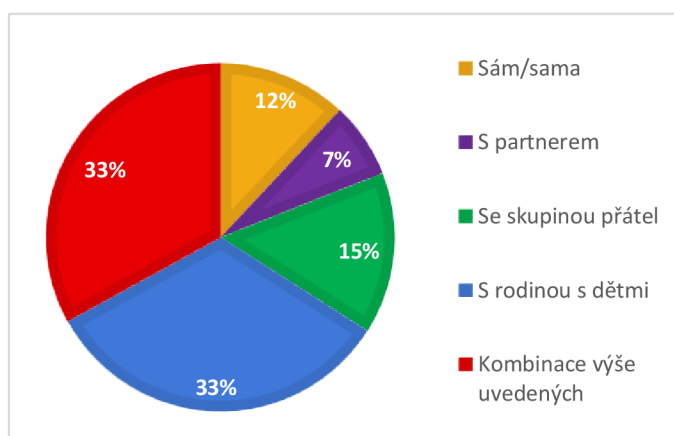

Graf 6. Co Vás k návštěvě motivovalo?

Zdroj: vlastní zpracování

Nejčastěji respondenty k návštěvě motivovalo poznání historických památek města, dále uváděli i návštěvu příbuzných, nebo i zastávku na cestě, což může indikovat dobrou dopravní dostupnost. Dalšími častými motivátory byla i příroda, kulturní akce nebo sport. Již v menším zastoupení pak byly uváděny například nákupy či pracovní povinnosti.

S kým jste Chrudim navštívil/a?

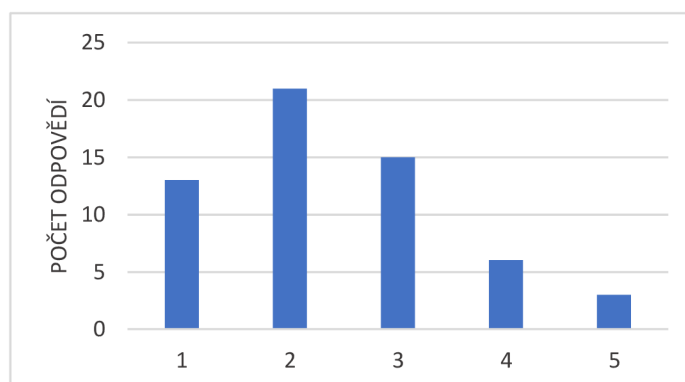

Graf 7. S kým jste Chrudim navštívil/a?

Zdroj: vlastní zpracování

Další otázka směřovala na kolektivy navštěvující město. Při četnějších návštěvách lidé zpravidla uváděli kombinace různých skupin. Jinak se Chrudim jeví jako vhodná destinace pro návštěvu rodin s dětmi, pro které má i město připravenou nabídku, například v rámci vzdělávacích programů v muzeích. Z výsledků také vyplývá, že by bylo dobré, aby se město soustředilo i na jiné cílové skupiny. Například mladé skupiny přátel by město mohlo přilákat pestrou nabídkou sportovních aktivit či kvalitními stravovacími službami s moderním menu a příjemným prostředím.

Jak hodnotíte svou návštěvu města?

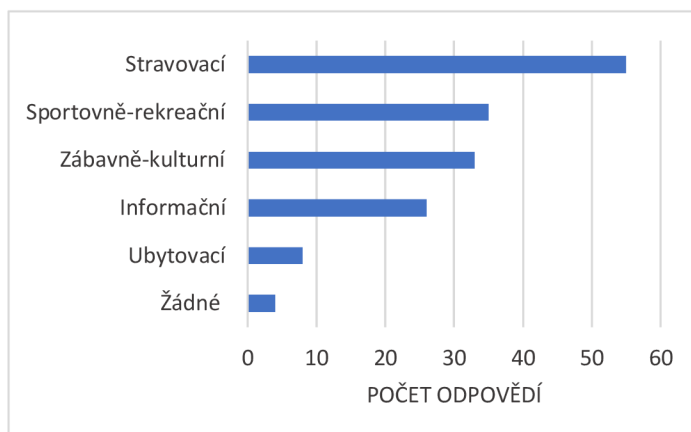

Graf 8. Jak hodnotíte svou návštěvu města?

Zdroj: vlastní zpracování

Toto zadání požadovalo po respondentech, aby ohodnotili svou návštěvu od 1 do 5, přičemž 1 odpovídalo největší spokojenosti a 5 naopak nejmenší. Z výsledků vyplývá, že většina byla se svou návštěvou spíše spokojena.

Které služby cestovního ruchu jste ve městě Chrudim využil/a?

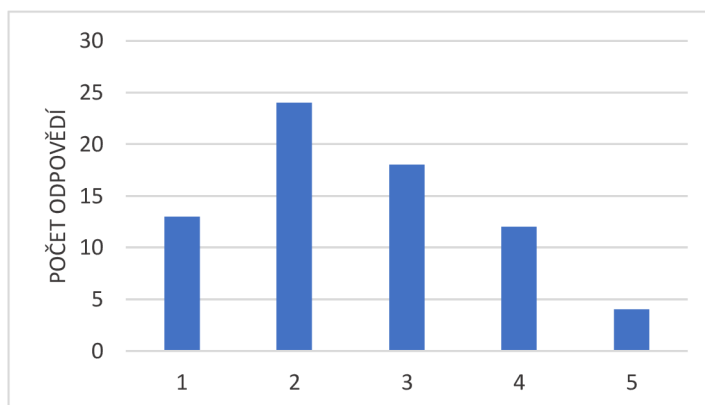

Graf 9. Které služby cestovního ruchu jste ve městě Chrudim využil/a?

Zdroj: vlastní zpracování

Nejvyužívanějšími službami cestovního ruchu jsou v Chrudimi služby stravovací, dále sportovně-rekreační, zábavně-kulturní či informační, skrze využívání služeb turistického infocentra, naučných tabulí a stezek. Nejméně využívané jsou zde služby ubytovací, což může vypovídat i o nedostatečné úrovni kvality či i kapacitách těchto služeb.

Jak byste tyto poskytnuté služby ohodnotil/a?

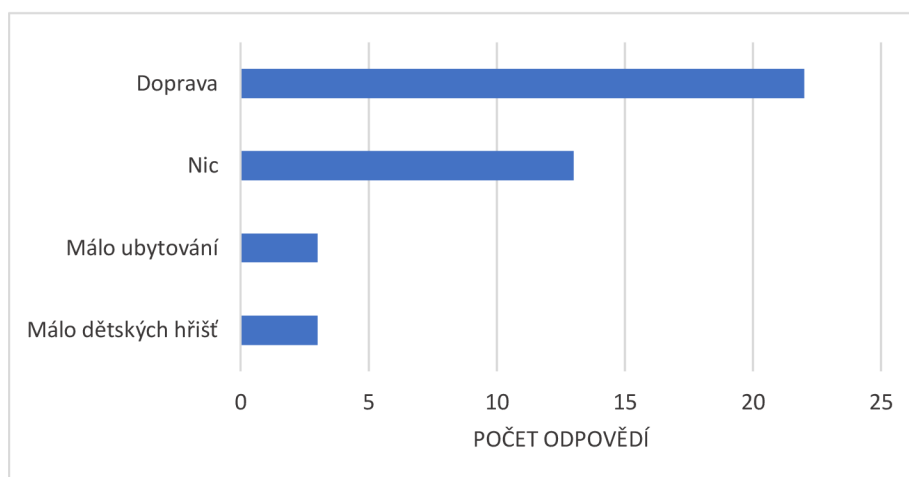

Graf 10. Jak byste tyto poskytnuté služby ohodnotil/a?

Zdroj: vlastní zpracování

Poskytované služby využitelné pro cestovní ruch jsou hodnoceny převážně pozitivně. Je zde ovšem velké zastoupení neutrálních reakcí, které jsou vyjádřeny hodnotou 3 uprostřed škály. To nevypovídá o vysoké kvalitě těchto služeb a je třeba tomu věnovat pozornost.

Co Vám v Chrudimi nejvíce vadí?

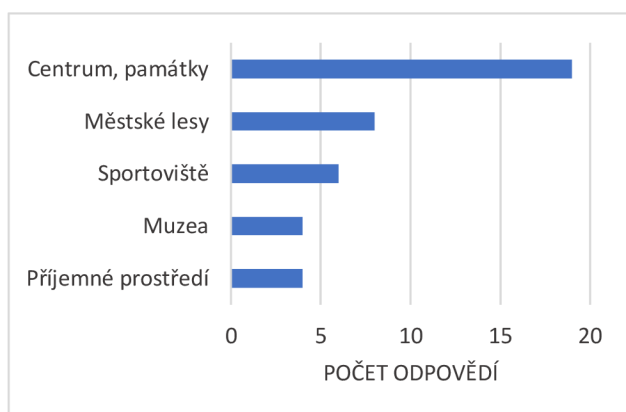

Graf 11. Co Vám v Chrudimi nejvíce vadí?

Zdroj: vlastní zpracování

Zde výrazně dominovaly odpovědi týkající se špatné dopravní situace ve městě. Proto je určitě dobrým krokem budování dopravního obchvatu, který městu ulehčí od nadměrné dopravy v centru. Další, často se opakující, byla odpověď, že jim zde nic nevadí. Je jenom otázka, jestli tomu tak opravdu je, nebo si zrovna respondenti nic nevybavili. Odpověď „nevím“ brána v potaz nebyla.

Co Vás v lokalitě příjemně překvapilo?

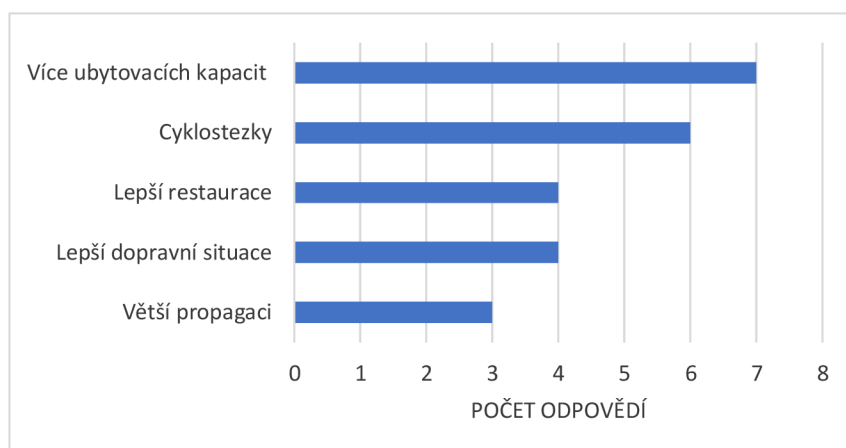

Graf 12. Co Vás v lokalitě příjemně překvapilo?

Zdroj: vlastní zpracování

Nejčastěji respondenty příjemně překvapilo právě centrum města v kombinaci s vybranými památkami, což poukazuje na vysoký potenciál, který město má. Mimo tyto uvedené odpovědi, respondenti také zmiňovali kulturní akce, památkovou péči, dopravní obchvat města či hodně zeleně.

Co nového byste zde uvítal/a? (z hlediska využití pro cestovní ruch a volný čas)

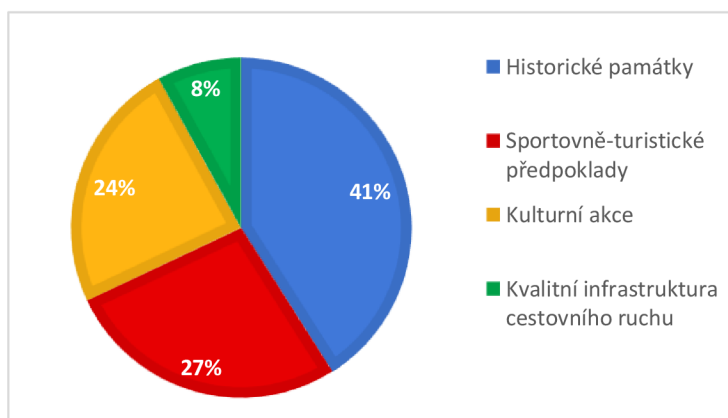

Graf 13. Co nového byste zde uvítal/a?

Zdroj: vlastní zpracování

U této otázky bylo zaznamenána široká škála odpovědí. Nejvíce požadavků bylo vůči navýšení ubytovacích kapacit, novému budování cyklostezek, lepšímu výběru restaurací, zlepšení dopravní situace a větší propagaci města. Dalšími, již méně početnými odpověďmi, byl například požadavek na pořádání více společenských akcí, vybudování pěší zóny nebo vylepšení nočního života ve městě.

Jaké předpoklady cestovního ruchu byste označil/a za stěžejní pro danou destinaci?

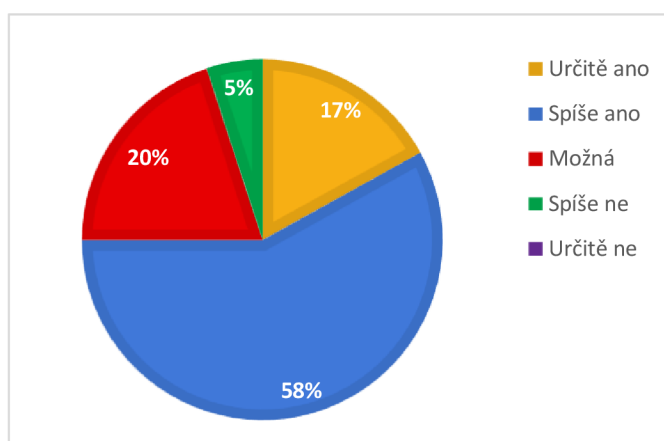

Graf 14. Jaké předpoklady cestovního ruchu byste označil/a za stěžejní pro danou destinaci?

Zdroj: vlastní zpracování

Za nejvýznamnější předpoklady cestovního ruchu respondenti označili historické památky. Překvapující byl poměr společenských kulturních akcí, kam by spadala i tradice loutkářství a akce s ní spojené, které tvoří dominující atribut města. Toto může například vypovídat i o špatné informovanosti respondentů či nedostatečné propagaci ze strany města.

Shledáváte Chrudim dostatečně zajímavou z hlediska cestovního ruchu?

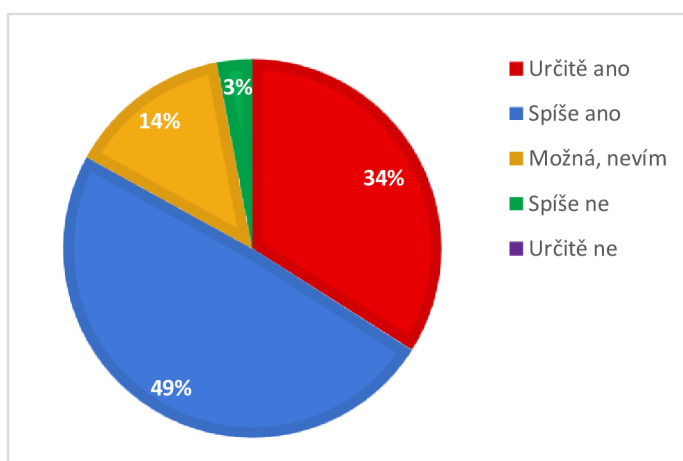

Graf 15. Shledáváte Chrudim dostatečně zajímavou z hlediska cestovního ruchu?

Zdroj: vlastní zpracování

Vysoká převaha odpovědí „určitě ano“ a „spíše ano“ je jistě pozitivně vnímáno. Stejně jako minimum odpovědí, které Chrudim zajímavou neuznávají.

Doporučil/a byste ostatním Chrudim k návštěvě?

Graf 16. Doporučil/a byste ostatním Chrudim k návštěvě?

Zdroj: vlastní zpracování

U této otázky je podíl kladných odpovědí ještě výraznější. Vřelý postoj návštěvníků a obyvatel k doporučení této destinace k návštěvě má určitě pozitivní vliv na celkovou propagaci města. Jelikož osobní doporučení je jedním z nejúčinnějších způsobů reklamy.

Setkal/a jste se s nějakou formou propagace věnných měst na území Chrudimi?

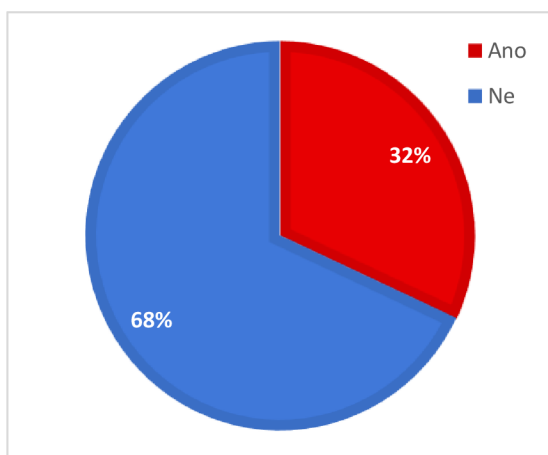

Graf 17. Setkal/a jste se s nějakou formou propagace věnných měst na území Chrudimi?

Zdroj: vlastní zpracování

Další série otázek se zajímala o propojení fenoménu s městem. Na otázku, zdali respondenti zaznamenali nějakou formu propagace věnných měst v Chrudimi, odpovědělo až 44% dotazovaných, že se ani s jednou formou nesetkali, což je velké procento, kterému by se měla věnovat pozornost. Například podpořit propagaci na sociálních sítích, která není optimální. Zbýlých 56% nejčastěji uvádělo informovanost skrze tisk (noviny, zpravodaje, letáky). Potěšujícím zjištěním může být práce turistického informačního centra, která také značně přispívá k propagaci věnných měst.

Zaznamenal/a jste nějakou kulturní společenskou akci v Chrudimi, která by svým programem souvisela s fenoménem věnného města či historií města?

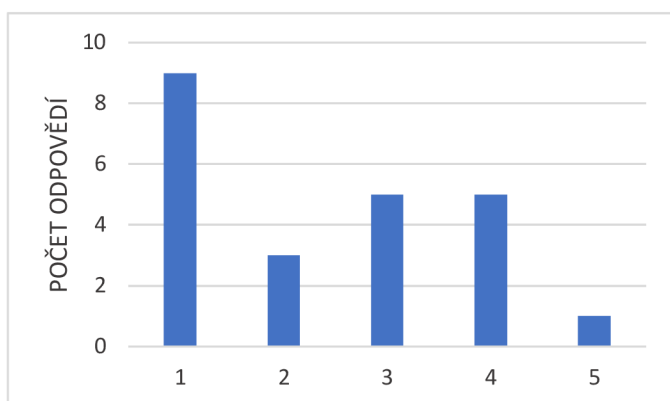

Převážná část respondentů uvedla, že žádné takové kulturní společenské akce nezaznamenala. Ti, co odpověděli kladně, v návazné otázce „o které akce se jednalo?“, nejčastěji uváděli festival Loutkářská Chrudim, Chrudimské dožínky a Salvátorskou pouť. Na těchto akcích se z pravidla prezentuje i spolek Královská věnná města, který svou činností přispívá k propagaci fenoménu.

Graf 18. Zaznamenal/a jste nějakou kulturní společenskou akci v Chrudimi, která by svým programem souvisela s fenoménem věnného města či historií města?

Zdroj: vlastní zpracování

Jak tyto akce hodnotíte?

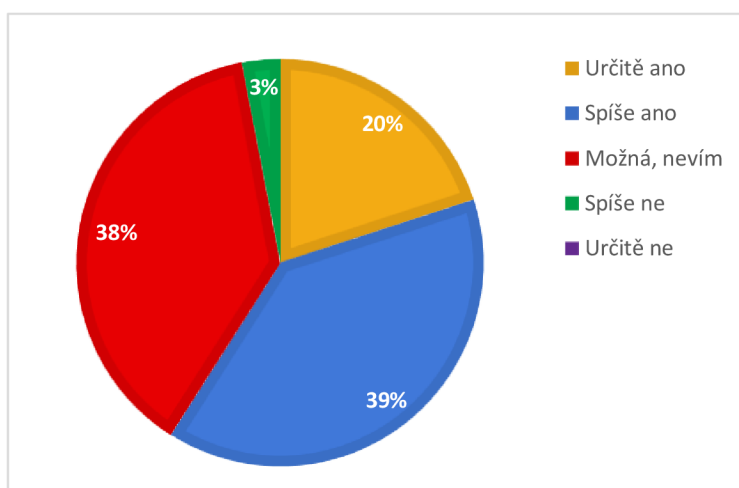

Graf 19. Jak tyto akce hodnotíte?

Zdroj: vlastní zpracování

Předešlé akce, které svým programem navazují na fenomén či historii města, hodnotí respondenti poměrně kladně. Pozitivní je nejvyšší zastoupení nejlepšího možného hodnocení. Zřetel je ale třeba brát na vysoké zastoupení hodnocení 3 a 4, které už tak pozitivní nejsou.

Měl/a byste zájem o akce tohoto typu (kulturní, historické) ve městě Chrudim?

Graf 20. Měl/a byste zájem o akce tohoto typu (kulturní, historické) ve městě Chrudim?

Zdroj: vlastní zpracování

Výsledky ukazují, že zájem návštěvníků a obyvatel o kulturní a historické akce by byl. Bylo by tedy vhodné podporovat již existující akce a dále je zdokonalovat, popřípadě i vymyslet akce nové, které by návštěvníky zaujaly, pobavily, ale i předaly nějaké znalosti a informace o historii a kultuře ve městě i ve spojení s jeho věcností.

4.6 Výsledky práce

Hlavním cílem bakalářské práce bylo analyzovat předpoklady cestovního ruchu ve městě Chrudim a zjistit, jak významnou roli v jeho rozvoji hraje fenomén věnných měst. Případným cílem bylo i odhalit určité nedostatky ve využívání tohoto potenciálu. V neposlední řadě výstupem práce je i návrh dalšího možného uplatnění kulturního dědictví v cestovním ruchu. Pro naplnění těchto cílů bylo využito vlastního výzkumu, který se skládal z literární rešerše vybraných dokumentů a obsahové analýzy webových stránek města Chrudim, spolku Královská věnná města a projektu Věnná města českých královen. Stěžejními dokumenty byly: strategický plán udržitelného rozvoje města Chrudim, koncepce rozvoje cestovního ruchu města Chrudim, stanovy, výroční zpráva a schválený rozpočet spolku. Další klíčovou částí vlastního výzkumu bylo dotazníkové šetření, zaměřené na návštěvníky města. Všechny nabyté poznatky byly přehledně sestaveny ve SWOT analýze, která pomohla k určení hlavních silných, slabých stránek a hrozeb i příležitostí města. Ve shrnutí SWOT analýzy pak byly uvedeny jak hlavní problémy a jejich možná řešení, tak i doporučení, jak dále rozvíjet silné stránky města z hlediska cestovního ruchu. Všechny tyto metody dopomohly k naplnění cílů bakalářské práce.

Jako hlavní předpoklad cestovního ruchu se jeví kulturní dědictví města Chrudim v podobě dlouholeté tradice loutkářství, která se zapsala i na seznam kulturního dědictví UNESCO. Už i samotný zápis představuje pro město vysoký potenciál, který je rozvíjen skrze rozsáhlou expozici v Muzeu loutkářských kultur a vícedenní letní festival Loutkářská Chrudim. Tento festival, který se těší vysoké návštěvnosti, ale odhaluje i nedostatečnou ubytovací kapacitu ve městě. Tuto skutečnost potvrdilo i dotazníkové šetření a SWOT analýza. Absence vícekapacitního ubytovacího zařízení v posledních letech je vážným nedostatkem této destinace. Další neodmyslitelný předpoklad pro cestovní ruch představují historické památky, což vyplynulo z obsahové analýzy webových stránek města a následného dotazníkového šetření, kdy respondenti tyto předpoklady považovali, za ty nejstěžejnější.

Role fenoménu věnného města se v případě Chrudimi nejeví jako zásadní pro cestovní ruch. Naznačují tomu tak zjištěné informace o Chrudimi čerpané z publikací i webových stránek města, dále i informace zjištěné při obsahové analýze webových stránek spolku Královská věnná města a projektu Věnná města českých královen. Město Chrudim není nijak zásadně spojováno s některou z královen, jako tomu je například v případě Hradce Králové. Proto se tato problematika věnného města ani nijak zvlášť nepromítá například do

kulturního programu města. Slabou propagaci věnných měst na území města potvrzuje i dotazníkové šetření, kdy 44% respondentů žádnou propagaci nezaznamenalo. Prezentace věnných měst je spíše zastupována spolkem Královská věnná města, který má své prezenční stánky na vybraných kulturních akcích ve městě. Dále i co se týče například projektu Věnná města českých královen, který vytvořil rekonstrukční mapy Chrudimi. Zde patří Chrudim k méně probíraným městům.

K naplnění cílů práce byly na samotném počátku formulovány výzkumné otázky, na které byly v průběhu práce postupně nacházeny odpovědi. Konkrétní otázky byly následující:

1. Je povědomí o fenoménu věnných měst dostatečné?
2. Které předpoklady cestovního ruchu by se daly v případě města Chrudim označit za stěžejní?
3. Jakým způsobem pracuje město Chrudim s tímto fenoménem?

První výzkumná otázka se soustředila na samotný fenomén věnných měst a povědomí o něm. Jak odhalilo dotazníkové šetření, povědomí o tom, co vůbec znamená označení „věnné město“, bylo vysoké a tudíž dostačující. Dominantní většina respondentů dokázala i uvést příklady jednotlivých měst. Městem nejčastěji spojovaným s věnností byl Hradec Králové, což byl očekávaný výsledek, jelikož právě Hradec Králové je považován za největší a historicky nejvýznamnější věnné město. Dále bylo, již méně četně, uváděno město Chrudim či Dvůr Králové nad Labem. K zvyšování povědomí přispívá jak propagační aktivita samotných měst, tak práce spolku Královská věnná města a projektu Věnná města českých královen. Především je přínosná činnost spolku, která se skládá z komplexních a promyšlených propagačních aktivit.

Druhá otázka se týká města Chrudim a jeho předpokladů pro cestovní ruch. Je zde zastoupení mnoha různých atraktivit a atrakcí, vhodných pro vyžití všech věkových i zájmových kategorií návštěvníků. Nachází se zde zachovalé historické i technické památky mnoho uměleckých stylů, bohaté kulturní zázemí, čistá příroda, pestrá nabídka sportovních příležitostí i rozvinutá infrastruktura cestovního ruchu. Vzhledem k zjištěným skutečnostem by se za stěžejní předpoklady cestovního ruchu ve městě Chrudim daly považovat předpoklady kulturní. Právě díky dlouhé tradici kulturního dědictví UNESCO – loutkářství, které je zde vhodně promítnuto i do kulturního programu města. Už jenom samotné označení dědictví UNESCO přináší městu vysoký potenciál pro cestovní ruch a představuje tak

lákadlo pro návštěvníky. V rámci vícedenního kulturního festivalu – Loutkařská Chrudim, který má již mnohaletou tradici, mohou návštěvníci poznat, jak právě kulturní bohatství města, tak i historické památky v centru, kde je festival situovaný. Tento festival vhodně integruje kulturní předpoklady s historickými památkami. Právě předpoklady chrudimských historických památek uvedli respondenti v dotazníkovém šetření jako ty stěžejní.

Třetí a poslední výzkumná otázka se zabírá kombinací přívlastku věnného města a města Chrudim. Tedy, konkrétně toho, jak město Chrudim využívá tohoto potenciálu. Zde je opět důležité vyzdvihnout práci spolku, který spolupráci měst koordinuje. Tato centrální a jednotná propagace je pak přenášena na jednotlivá turistická infocentra ve věnných městech nebo také zastupována na jednotlivých kulturních a historických akcích pořádaných ve městech. Tato součinnost je klíčová a velice výhodná, zejména pro menší města, která za svůj roční členský příspěvek dostávají poměrně bohatou společnou prezentaci. Město Chrudim podporuje tento fenomén zejména prostřednictvím spolku Královská věnná města, který pravidelně finančně podporuje, dále například i udržováním dobrého stavu historických památek a podporováním tradice loutkářství a s tím spojeného festivalu.

Vedlejšími cíli práce pak bylo analyzovat předpoklady cestovního ruchu ve městě a zjistit, jak významnou roli v rozvoji cestovního ruchu hraje fenomén věnných měst. Případným cílem bylo i odhalit určité nedostatky ve využívání tohoto potenciálu

5. Závěr a doporučení

Tato bakalářská práce je tematicky orientována na předpoklady cestovního ruchu ve městě Chrudim se zaměřením na využití potenciálu fenoménu věnných měst. Cílem práce bylo upozornit na možnosti cestovního ruchu v této lokalitě a odhalit skryté rezervy v jeho nevyužitém potenciálu i s důrazem na věnnost. Pro naplnění těchto cílů bylo využito vlastního výzkumu, který se skládal z literární rešerše vybraných dokumentů a obsahové analýzy webových stránek města Chrudim, spolku Královská věnná města a projektu Věnná města českých královen. Další klíčovou částí vlastního výzkumu bylo dotazníkové šetření, zaměřené na návštěvníky města.

Zásadním prvkem přispívajícím k rozvoji, prezentaci a systematické propagaci je práce spolku Královská věnná města. Spolek slučující všech devět věnných měst byl registrován již v roce 2009, ovšem počátky této spolupráce byly zaznamenány ještě před rokem 2000. Díky možnosti dosáhnout na finanční zdroje fondů Evropské unie, mohl spolek významně rozšířit své činnosti, které vedly k nárůstu povědomí návštěvníků o tomto fenoménu. Právě spolek se skrze vybudování jednotné značky věnných měst snaží budovat dobrou pověst, zajišťovat určitou kvalitu pro návštěvníky, a tím i zvyšovat jejich loajalitu. Pozitivně je vnímána i práce projektu Věnná města českých královen, který vhodně kombinuje obory historické geografie a vyspělé počítačové grafiky. Výstupy tohoto projektu budou prezentovat věnná města jak laické, tak odborné veřejnosti. Hlavní výstup projektu – mobilní aplikace a webportál historického průvodce má i značné využití pro cestovní ruch ve městech. Díky rekonstrukčním mapám a rozšířené realitě může motivovat k návštěvě zejména mladší generace.

Vlastní výzkum formou dotazníkového šetření odhalil, vysoké procento respondentů obeznámených s fenoménem věnnosti. Vysoký podíl z nich také dokázal uvést konkrétní příklady měst, kdy byl nejčastěji uváděn Hradec Králové, poté Chrudim a Dvůr Králové nad Labem. Dále výsledky dotazníkového šetření nastínily i některé informace o návštěvnících Chrudimi. Například respondenti nejčastěji uváděli, že město navštívili s rodinou s dětmi, dále i se skupinou přátel. Byla zde i dominantní převaha vracejících se návštěvníků, kterou nejčastěji motivovaly historické památky, návštěva příbuzných či společenské kulturní akce města. Se svou návštěvou byli dotazovaní převážně spokojeni, stejně jako s doplňkovými službami cestovního ruchu, které zde využili. Dotazníkové šetření poskytlo i mnoho námětů ke zlepšení nabídky produktů pro cestovní ruch a volný čas. Nejčastěji byly zmiňovány větší a kvalitnější ubytovací kapacity, jejichž nedostatek tvoří jeden z nejvýznamnějších

problémů destinace. Nyní již uzavřený hotel Bohemia měl svými kapacitami předpoklady i pro kongresový cestovní ruch. Momentálně ovšem tato poptávka zde zůstává bez nabídky. Obecně ale respondenti shledávají Chrudim atraktivní pro cestovní ruch a 83% dotazovaných by město doporučila ostatním k návštěvě, což je dobrý předpoklad. Co se týče propojení města Chrudim s jeho věnností, nadpoloviční většina uvedla, že zde zaznamenala propagaci tohoto fenoménu. Nejčastěji skrze tisk a společenské akce, o které respondenti projevíli zájem.

Ke stálému rozvoji návštěvnosti věnných měst je třeba práci s fenoménem rozvíjet a zdokonalovat za pomoci komplexního marketingového plánu jak samotného města, tak především spolku Královská věnná města, jelikož samostatná prezentace fenoménu jednotlivými městy by nebyla příliš účinná. V dnešní době stálého přístupu na internet a rozvoje sociálních sítí je nutné se zaměřit i na tuto možnost propagace. Webové stránky jsou dnes již na vysoké úrovni. Proto je třeba tuto úroveň udržovat – pravidelně kontrolovat obsah a aktualizovat ho. Vhodné je i využívání vědomostních soutěží, které podporují aktivní zapojení uživatelů. Co se týče propagace jak spolku, tak samotného města Chrudim, by bylo patřičné se zaměřit na jednu z nejrychleji rostoucích platforem – na sociální sítě a zde využívat všech funkcí, které sítě nabízí, například u sítě Instagram – funkce stories či reels. V návaznosti na moderní dobu by bylo inovativní instalovat ve všech věnných městech interaktivní panely, které by obsahovaly vhodné grafiky i informace o jednotlivých městech. Například grafika mapy, kde by se dala rozkliknou jednotlivá města a následovaly by dostupné informace o historii, kultuře, památkách či akcích ve městě. Vše udělané poutavým způsobem a s možností toho, aby si návštěvník sám vybral, co ho zajímá. Panely by mohly být umístěny buď v turistických informačních centrech, nebo u hlavních atraktivit města, kde je nejvyšší koncentrace návštěvníků. V neposlední řadě by zajímavým přínosem mohl být i putovní festival orientovaný na historii a kulturu měst, o který respondenti projevíli v dotazníkovém šetření zájem.

6. Zdroje

- Aeroklub Chrudim (on-line). 2022 [cit. 27.4.2022]. Dostupné z: <https://letistechrudim.cz>
- Arriva. *Pardubice-Seč-Hlinsko-Proseč-Litomyšl-Polička* (on-line). 2021 [cit. 19.1.2022]. Dostupné z: <https://www.arriva.cz/cs/autobusy-a-vlaky/rekreacni-linky/zelezne-hory/pardubice-sec-hlinsko-prosec-litomysl-policka>
- BAUEROVÁ, Veronika. *Vznik českých měst*. Ústav práva a právní vědy (on-line). [cit. 26.11.2021]. Dostupné z: https://www.ustavprava.cz/blog/2018/11/vznik-ceskych-mest/#_ftnref5
- BERAN, Zdeněk. *České královny a královská věnná města v pohusitské době (1436–1526)*. Mediaevalia Historica Bohemica, 2019, roč. 22, č. 2, s. 119–150. (on-line). [cit. 19.11.2021]. Dostupné: https://www.kralovskavennamesta.cz/vystupy2020/beran_ckakvm.pdf
- BÍNA, Jan. *Města a městyse Čech, Moravy a Slezska*. Praha: Petrklíč, 2018. ISBN 978-80-7229-653-8.
- Český statistický úřad. *Charakteristika okresu Chrudim* (on-line). 2021 [cit. 28.12.2021]. Dostupné z: https://www.czso.cz/csu/xs/charakteristika_okresu_chrudim
- Český statistický úřad. *Počet obyvatel v obcích vybraného SO ORP (stav k 31. 12.)* (on-line). 2020 [cit. 20.1.2022]. Dostupné z: https://vdb.czso.cz/vdbvo2/faces/cs/index.jspx?_afPfm=VYHLEDAVANI&_afPfm=VYHLTEXT=chrudim&bkvt=Y2hydWRpbQ..&katalog=30829&pvo=RSO14&pvoch=5304&pvokc=65#w=
- DROBNÁ, Daniela; MORÁVKOVÁ, Eva. *Cestovní ruch*. Praha: Fortuna, 2004. 205 s. 80-7168-901-7.
- Dvůr Králové nad Labem. *Historie města* (on-line). 2021 [cit. 18.12.2021]. Dostupné z: <https://www.mudk.cz/cs/mesto/historie-mesta-1/>
- Facebook. *Královská věnná města* (on-line). 2022 [cit. 17.1.2022]. Dostupné z: <https://www.facebook.com/Královská-věnná-města-980287198732006>
- FOLTÝN, Dušan. *Prameny paměti: sedm kapitol o kulturně historickém dědictví pro potřeby výchovné praxe*. Univerzita Karlova. Katedra dějin a didaktiky dějepisu. Praha: Katedra dějin a didaktiky dějepisu PedF UK, 2008. 303 s. ISBN 978-80-7290-352-8.

GRULICH, Petr. *Titul královské věnné město a jeho užívání na konci 19. a na počátku 20. století* (on-line). Hradec Králové 2019. [cit. 19.11.2021]. Dostupné: https://www.kralovskavennamesta.cz/vystupy2019/3_grulich_kralovehradecko_10.pdf

HEALEY, Matthew. *Co je branding?* V Praze: Slovart, 2008. ISBN 978-80-7391-167- 6.

HESKOVÁ, Marie a kol. *Cestovní ruch pro vyšší odborné a vysoké školy*. 2. upravené vydání. Praha: Fortuna, 2011. 216 s. ISBN 978-80-7373-107-6.

HLEDÍKOVÁ, Zdeňka; DOBEŠ, Jan; JANÁK, Jan. *Dějiny správy v českých zemích: od počátku státu po současnost*. 1. vyd. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 2005. 568 s. ISBN 80-7106-709-1.

HOFFMAN, František. *České město ve středověku*. Praha: Panorama, 1992. 453 s. ISBN 80-7038-182-5.

Hradec Králové. *Královská věnná města zvolí svou královnou* (on-line). 2012 [cit. 16.1.2022]. Dostupné z: <https://www.hradeckralove.org/kralovska-venna-mesta-zvoli-svou-kralovnu/d-49407>

Chrudim. *Historie* (on-line). 2012 [cit. 27.12.2021]. Dostupné z: <https://www.chrudim.eu/historie/d-1649/p1=1096>

Chrudim. *Měření ovzduší v Chrudimi* (on-line). 2021 [cit. 28.12.2021]. Dostupné z: https://www.chrudim.eu/vismo/dokumenty2.asp?id_org=5429&id=2307&n=mereni%2Dovzdusi%2Dv%2Dchrudimi

Chrudim. *Symboly města* (on-line). 2013 [cit. 23.12.2021]. Dostupné z: <https://www.chrudim.eu/symboly%2Dmesta/d-1650/p1=1097>

Chrudim. *Vedení města* (on-line). 2022 [cit. 20.1.2022]. Dostupné z: <https://www.chrudim.eu/vedeni%2Dmesta/ms-1074/p1=1074>

Chrudim. *Základní údaje* (on-line). 2017 [cit. 23.12.2021]. Dostupné z: <https://www.chrudim.eu/zakladni%2Dudaje/d-6982/p1=1990>

Chrudimská beseda. *O nás* (on-line). 2022 [cit. 16.1.2022]. Dostupné z: <https://www.chrudimskabeseda.cz/o-nas/>

Chrudimsko-Hlinecko. *Oblastní destinační management* (on-line). 2021 [cit. 28.12.2021]. Dostupné z: <https://www.navstevnik.cz/oblastni-destinacni-management/>

Informační centrum Trutnov. *Trutnov za 24 hodin* (on-line). 2020 [cit. 20.12.2021]. Dostupné z: <https://www.ictrutnov.cz/trutnov-za-24-hodin>

Jaroměř. *Informace o městě* (on-line). 2021 [cit. 19.12.2021]. Dostupné z: <https://www.jaromer-josefov.cz/mesto/informace-o-meste/historie/>

KARLÍČEK, Miroslav. *Základy marketingu*. Praha: Grada, 2013. 288 s. ISBN 978-80- 247-4208-3.

KIRÁĽOVÁ, Alžběta. *Marketing destinace cestovního ruchu*. Praha: Ekopress, 2003. 173 s. ISBN 80-86119-56-4.

KOBETIČ, Pavel; PAVLÍK, Tomáš; ŠULC, Ivo a kol. *Chrudim. Vlastivědná encyklopedie*. Praha: MILPO MEDIA, 2005. 246 s. ISBN 80-903481-4-9.

Koncepce rozvoje cestovního ruchu města Chrudim (on-line). 2020 [cit. 23.12.2021]. Dostupné z: https://www.dataplan.info/img_upload/7bdb1584e3b8a53d337518d988763f8d/koncepce-rozvoje-cestovniho-ruchu-mesta-chrudim-2021-2028.pdf

Královská věnná města (on-line). 2022 [cit. 17.1.2022]. Dostupné z: <https://www.vennamesta.cz>

KRSKOVÁ, Dagmar. *Královny a jejich věnná města*. Dvůr Králové nad Labem: Dvůr Králové nad Labem, 2001. 215 s.

MAS Chrudimsko. *O MAS Chrudimsko* (on-line). 2021 [cit. 28.12.2021]. Dostupné z: <https://maschrudimsko.cz/mistni-akcni-skupina-chrudimsko>

Mělník. (on-line). 2021 [cit. 19.12.2021]. Dostupné z: <https://melnik.cz>

Městské lesy Chrudim (on-line). 2021 [cit. 29.12.2021]. Dostupné z: <https://lesychrudim.cz>

Ministerstvo pro místní rozvoj. *Královská věnná města známá, ale nepoznaná ...*, In: DotaceEu.cz (on-line). 2021 [cit. 17.1.2022]. Dostupné z: <https://www.dotaceeu.cz/cs/statistiky-a-analyzy/mapa-projektu/projekty-pred-rokem-2014/13-rop-nuts-ii-severovychod/13-3-cestovni-ruch/kralovska-venna-mesta-znama,-ale-nepoznana>

Místopisný průvodce. *Trutnov* (on-line). 2021 [cit. 20.12.2021]. Dostupné z: <https://www.mistopisy.cz/pruvodce/obec/9674/trutnov/pamatky-turistika/>

NEUMEIER, Marty. *The brand gap: jak překlenout propast mezi obchodní strategií a designem*. Praha: AnFas, 2008. ISBN 978-80-254-2150-5.

Nový Bydžov. *Historie města Nový Bydžov* (on-line). 2009 [cit. 19.12.2021]. Dostupné z: <https://www.novybydzov.cz/historie%2Dmesta%2Dnovy%2Dbydzov/d-1058/p1=24915>

Nový Bydžov. *Turistické zajímavosti* (on-line). 2013 [cit. 19.12.2021]. Dostupné z: <https://www.novybydzov.cz/turisticke%2Dzajimavosti/d-9478/p1=24916>

OLECKA, Ivana; IVANOVÁ, Kateřina. *Metodologie vědecko-výzkumné činnosti*. Moravská vysoká škola Olomouc (on-line). Olomouc 2010 [cit. 24.1.2022]. Dostupné: https://www.researchgate.net/profile/IvanaOlecka/publication/47354706_Metodologie_vedeckovyzkumne_cinnosti/links/581795c908aeffbed6c33ba7/Metodologie-vedeckovyzkumne-cinnosti.pdf

OTÁHAL, Martin. *Co to je SWOT analýza? A k čemu slouží?* In: Mladypodnikatel.cz (on-line). 2012 [cit. 21.12.2021]. Dostupné z: <https://mladypodnikatel.cz/co-to-je-swot-analyza-t2797>

OTTO, Jan. *Ottův slovník naučný*, Dvacátý šestý díl. Praha: J. Otto, 1907. 1135 s. (on-line). [cit. 27.11.2021]. Dostupné z: <https://archive.org/details/ottvslovnknauni41ottogoo/page/n7/mode/1up?view=theater>

Polička. *Geografické údaje* (on-line). 2014 [cit. 19.12.2021]. Dostupné z: <https://www.policka.org/detail/14731/o-meste/Geograficke-udaje/>

Polička. *Památky* (on-line). 2020 [cit. 19.12.2021]. Dostupné z: <https://www.policka.org/info/o-meste/pamatky/>

POŘÍZEK, Jan. *SWOT analýza a její využití*. In: Ecommercebridge.cz (on-line). 2019 [cit. 21.12.2021]. Dostupné z: <https://www.ecommercebridge.cz/swot-analyza-a-jeji-vyuziti/>

Projekt Věnná města českých královen (on-line). 2022 [cit. 18.1.2022]. Dostupné z: <https://www.kralovskavennamesta.cz/index.html>

Ředitelství silnic a dálnic. *Silnice I/37, Chrudim – obchvat* (on-line). 2021 [cit. 19.1.2022]. Dostupné z: https://mapapp.rsd.cz/Upload/Stavby/278/infoletak_s37-chrudim-slatinany.pdf

SEJTKOVÁ, Mirka. *Královný a věnná města v Čechách za vlády Lucemburků*. Praha, 2008. Diplomová práce. Univerzita Karlova, Filozofická fakulta, Ústav českých dějin. Prof. PhDr. Lenka Bobková, CSc. (on-line). [cit. 27.12.2021]. Dostupné z:

https://dspace.cuni.cz/bitstream/handle/20.500.11956/17436/DPTX_2007_2_11210_ASZ_K10001_121670_0_57157.pdf?sequence=1&isAllowed=y

SEMOTANOVÁ, Eva. Vnímání krajiny východočeských královských věnných měst v Ottových Čechách. *Historická geografie*, 2019, roč. 45, č. 2, s. 263–292. (on-line). [cit. 19.11.2021]. Dostupné:

https://www.kralovskavennamesta.cz/vystupy2019/1_semotanova_hg_komplet.pdf

Schválený rozpočet na rok 2022 (on-line). 2021 [cit. 17.1.2022]. Dostupné z: <https://www.vennamesta.cz/dokumenty>

Stanovy svazku obcí Královská věnná města (on-line). 2015 [cit. 16.1.2022]. Dostupné z: https://www.kr-kralovehradecky.cz/assets/krajsky-urad/vnitni-sprava/Kralovska-venna-mesta_3.pdf

STEJSKAL, Jan. *Pověsti a příběhy staré Chrudimě*. Chrudim: Galerie Art Chrudim, 2011. 181 s. ISBN 978-80-260-0505-6.

STEJSKAL, Jan. *Stopy chrudimských osobností*. Chrudim: Galerie Art Chrudim, 2018. 163 s. ISBN 978-80-907388-0-5.

Strategický plán udržitelného rozvoje města Chrudimi 2015–2030. *Analytický část, SWOT analýza* (on-line). 2014 [cit. 20.1.2022]. Dostupné z: https://www.chrudim.eu/assets/File.ashx?id_org=5429&id_dokumenty=6658

Svazek obcí královská věnná města. *Výroční zpráva* (on-line). 2018 [cit. 17.1.2022]. Dostupné z: <https://materialy.trutnov.cz/file/27030/download>

ŠULC, Ivo. *Zmizelé Čechy Chrudim* Praha: Paseka, 2010. 55 s. ISBN 978-80-7432-065-1.

TA ČR Starfos. *Věnná města českých královen (Živá součást historického vědomí a její podpora nástroji historické geografie, virtuální reality a kyberprostoru)* (on-line). 2022 [cit. 18.1.2022]. Dostupné z: <https://starfos.tacr.cz/cs/project/DG18P02OVV015#project-main>
Trutnov (on-line). 2021 [cit. 22.12.2021]. Dostupné z: <https://www.trutnov.cz>

Turistické informační centrum Hradec Králové (on-line). 2020 [cit. 18.12.2021]. Dostupné z: <https://hkinfo.cz/cs>

Turistické informační centrum Vysoké Mýto. *Historické skvosty* (on-line). 2021 [cit. 20.12.2021]. Dostupné z: <https://infocentrum.vysoke-myto.cz/atraktivity/historicke-skvosty>

Turistický portál Dvůr Králové nad Labem. *Tipy na výlety* (on-line). 2021 [cit. 18.12.2021]. Dostupné z: <https://www.dvurkralove.cz/cs/tipy-na-vylety-2/>

Turistický portál Chrudim (on-line). 2021 [cit. 29.12.2021]. Dostupné z: <https://chrudimsky.navstevnik.cz>

Turistický portál Mělník. *Památky* (on-line). 2021 [cit. 19.12.2021]. Dostupné z: <http://www.melnik.info/pamatky/ds-1002/p1=51>

Výroční zpráva 2020 Safari Park Dvůr Králové (on-line). 2020 [cit. 18.12.2021]. Dostupné z: https://toolkit.ecn.cz/img_upload/9ac6cf8280fa9e44811499f11aac6d24/vyrocní-zpráva-2020_final.pdf

Vysoké Mýto. *Základní údaje o Vysokém Mýtě* (on-line). 2020 [cit. 20.12.2021]. Dostupné z: <https://mesto.vysoke-myto.cz>

VYSTOUPIL, Jiří; KOTÍKOVÁ, Halina a kol. *Městský cestovní ruch*. Univerzita Palackého v Olomouci (on-line). Olomouc 2017 [cit. 16.11.2021]. Dostupné: <http://www.svecr.cz/monografie-svecr-mestsky-cestovni-ruch/f15530>

VYSTOUPIL, Jiří; ŠAUER, Martin; HOLEŠINSKÁ, Andrea; METELKOVÁ, Petra. *Základy cestovního ruchu*. Brno: Masarykova univerzita, 2006. 119 s. ISBN 80-210-4167-6.

ZAHRADNÍKOVÁ, Jana. Průřezové téma *Výchova ke vztahu ke kulturně historickému dědictví*. In: Parkar, F. a kol., *Výchova ke kulturně historickému dědictví*. Metodická příručka. Praha: Univerzita Karlova v Praze, Pedagogická fakulta, 2008. s. 8 – 11.

ZELENKA, Josef; PÁSKOVÁ Martina. *Výkladový slovník cestovního ruchu*. 2. kompletně přepracované a doplněné vydání. Praha: Linde Praha, 2012. 768 s. ISBN 978-80-7201-880-2.

ZELENKA, Josef; PÁSKOVÁ, Martina. *Výkladový slovník cestovního ruchu*, Praha: Ministerstvo pro místní rozvoj České republiky, 2002. 432 s. ISBN 80-239-0152-4.

7. Přílohy

Dotazník

Jste:

- a. Žena
- b. Muž

Váš věk:

- a. Do 18 let
- b. 19-25 let
- c. 26-40 let
- d. 41-60 let
- e. 61 let a více

Víte, co znamená označení „věnné město“?

- a. Ano
- b. Ne

Vybavíte si některá věnná města?

- a. Ano
- b. Ne

Která města to jsou?

Setkal/a jste se někdy s propagací věnných měst jako destinace cestovního ruchu?

- a. Ano
- b. Ne

Kde jste tuto propagaci zaznamenal/a?

- a. Na internetu
- b. V tisku
- c. V televizi
- d. V rozhlase
- e. Skrze turistická informační centra
- f. Na veletrhu
- g. Jiná

Navštívil/a jste už někdy Chrudim?

- a. Ano
- b. Ne

Navštívil/a jste Chrudim již vícekrát?

- a. Ano, už jsem zde byl/a vícekrát
- b. Ne, pouze jednou

Co Vás k návštěvě motivovalo?

- a. Historické památky, poznání
- b. Společenské kulturní akce
- c. Sport
- d. Příroda (turistika)
- e. Práce
- f. Návštěva příbuzných
- g. Zastávka na cestě
- h. Nákupy
- i. Zábava (noční život, dobré jídlo a pití)
- j. Péče o mé zdraví
- k. Vzdělávání se
- l. Jiná

S kým jste do Chrudimi přijel/a?

- a. Sám/sama
- b. S partnerem
- c. Se skupinou přátel
- d. S rodinou s dětmi
- e. Kombinace výše uvedených

Jak hodnotíte jsou návštěvu?

- a. 1
- b. 2
- c. 3
- d. 4
- e. 5

Které služby cestovního ruchu jste ve městě Chrudim využil/a?

- a. Stravovací
- b. Ubytovací
- c. Sportovně-rekreační
- d. Zábavně-kulturní
- e. Informační
- f. Žádné

Jak byste tyto poskytnuté služby ohodnotil/a?

- a. 1
- b. 2
- c. 3
- d. 4
- e. 5

Co Vám v Chrudimi nejvíce vadí?

Co Vás v lokalitě příjemně překvapilo?

Co nového byste zde uvítal/a? (z hlediska využití pro cestovní ruch a volný čas)

Jaké předpoklady cestovního ruchu byste označil/a za stěžejní pro danou destinaci?

- a. Historické památky
- b. Společenské kulturní akce
- c. Sportovně-turistické předpoklady
- d. Kvalitní infrastruktura cestovního ruchu

Shledáváte Chrudim dostatečně zajímavou z hlediska cestovního ruchu?

- a. Určitě ano
- b. Spíše ano
- c. Možná
- d. Spíše ne
- e. Určitě ne

Doporučil/a byste ostatním Chrudim k návštěvě?

- a. Určitě ano
- b. Spíše ano
- c. Možná
- d. Spíše ne
- e. Určitě ne

Setkal/a jste se s nějakou formou propagace věnných měst na území Chrudimi?

- a. V rámci společenské akce
- b. Skrze tisk
- c. Skrze webové stránky města
- d. Z rozhlasu
- e. V rámci práce turistického informačního centra
- f. Ani s jednou formou propagace jsem se neseťkal/a

Zaznamenal/a jste nějakou kulturní společenskou akci v Chrudimi, která by svým programem souvisela s fenoménem věnného města či historií města?

- a. Ano
- b. Ne

O které akce, festivaly, slavnosti se jednalo?

Jak tyto akce hodnotíte?

- a. 1
- b. 2
- c. 3
- d. 4
- e. 5

Měla byste zájem o akce tohoto typu (kulturní, historické) ve městě Chrudim?

- a. Určitě ano
- b. Spíše ano
- c. Možná
- d. Spíše ne
- e. Určitě ne

Zadání bakalářské práce

Autor: Gabriela Pokorná

Studium: I1900474

Studijní program: B6208 Ekonomika a management

Studijní obor: Management cestovního ruchu

Název bakalářské práce: **Předpoklady cestovního ruchu ve věnných městech českých královen - Chrudim**

Název bakalářské práce A): Prerequisites for tourism in dowry towns of Czech queens, Chrudim

Cíl, metody, literatura, předpoklady:

Anotace:

Bakalářská práce se věnuje předpokladům cestovního ruchu ve věnných městech českých královen, konkrétně ve městě Chrudim. Teoretická část je zaměřena na definování jednotlivých pojmů, které s daným okruhem cestovního ruchu souvisí. V úvodu praktické části bude část práce věnovaná představení především města Chrudim, stejně jako dalších zbylých věnných měst napříč Českou republikou. Dále se praktická část bude zaměřovat na vlastní výzkum. Bude se jednat o kombinovanou strategii výzkumu. Využity budou jak kvantitativní techniky sběru dat (dotazník), tak kvalitativní techniky v podobě pozorování, rozhovorů či korespondence s příslušnými osobami. V závěru práce bude shrnutí nabytých poznatků a návrhy případných doporučení.

Cíl:

Cílem bakalářské práce je analyzovat předpoklady cestovního ruchu ve věnném městě Chrudim. Dále je cílem i zhodnotit dosavadní využití potenciálu věnných měst a navrhnout možná doporučení pro další vývoj cestovního ruchu v této oblasti.

Osnova:

1. Úvod
2. Teoretická část
 1. Definice základní pojmy CR
 2. Definice věnných měst
 3. Historie vzniku
- }
 3. Praktická část
- 3.1 Jednotlivá věnná města
- 3.2 Dobrovolný svazek obcí
- 3.3 Chrudim
 - 3.3.1 Základní informace
 - 3.3.2 Historie
 - 3.3.3 Geografické podmínky
 - 3.3.4 Předpoklady CR
- 3.4 dotazníkové šetření
- 3.5 Rozhovory
- 3.6 SWOT analýza
 1. Závěr
 2. Zdroje

STEJSKAL, Jan. Pověsti a příběhy staré Chrudimě. Chrudim: Galerie Art Chrudim, 2011. ISBN 978-80-260-0505-6.

STEJSKAL, Jan. Tajemství chrudimských domů. Chrudim: Galerie Art Chrudim, 2015. ISBN 978-80-905740-3-8.

STEJSKAL, Jan. Stopy chrudimských osobností. Chrudim: Galerie Art Chrudim, 2018. ISBN 978-80-907388-0-5.

Garantující pracoviště: Katedra rekreologie a cestovního ruchu,
Fakulta informatiky a managementu

Vedoucí práce: RNDr. Mgr. Tomáš Burda, Ph.D.

Oponent: Mgr. Pavlína Chaloupská, Ph.D.

Datum zadání závěrečné práce: 15.10.2021